

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanské společnosti

**Podpora českého neziskového sektoru ze strany
nizozemských nadací a organizací**

Diplomová práce

Autorka práce: **Mgr. Hana Jamrichová**

Vedoucí práce: **Dr. Dana Moree**

Praha 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.

V Praze dne 28. června 2013

Hana Jamrichová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Dr. Daně Moree za cenné rady a připomínky. Dále respondentům výzkumu - Ivaně Bursíkové, Miroslavu Řebíčkovi, Anně Kloudové, Frantovi Wijchersovi a Geertje Tolsma Spanjaard za jejich čas a ochotu. V neposlední řadě také Velvyslanectví Nizozemského království v Praze za vstřícnost a možnost nahlížet do archivu.

OBSAH

1. ÚVOD.....	8
1.1 STRUKTURA PRÁCE.....	8
1.2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	9
 TEORETICKÁ ČÁST	
2. VYMEZENÍ POJMŮ.....	10
2.1 ZAHRANIČNÍ POMOC.....	10
2.2 ROZVOJOVÁ POMOC.....	10
2.3 FILANTROPIE.....	11
3. OBČANSKÝ SEKTOR PO ROCE 1989.....	13
3.1 HISTORIE OBČANSKÉHO SEKTORU V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	13
3.2 TRANSFORMACE A OBČANSKÝ SEKTOR PO ROCE 1989.....	15
3.2.1 <i>Financování občanského sektoru po roce 1989.....</i>	18
3.3 ROLE ZAHRANIČNÍ POMOCI NA OBNOVĚ OBČANSKÉHO SEKTORU.....	20
4. NIZOZEMSKO.....	23
4.1 HISTORIE VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ.....	23
4.2 MOTIVACE A CÍLE FILANTROPIE V NIZOZEMSKU.....	27
4.3 ROZVOJOVÁ POMOC.....	30
4.3.1 <i>Historie nizozemské rozvojové pomoci.....</i>	31
4.3.2 <i>Evaluace nizozemské rozvojové pomoci.....</i>	35
4.4 PŘEHLED NIZOZEMSKÝCH ORGANIZACÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	37
4.4.1 <i>Cooperating Netherlands Foundation for Central And Eastern Europe.....</i>	37
4.4.2 <i>Milieukontakt Oost Europa.....</i>	38
4.4.3 <i>DOEN Stichting.....</i>	39
4.4.4 <i>Prins Bernhard Fonds.....</i>	39
4.4.5 <i>Solidarity Fund XminusY.....</i>	40
4.4.6 <i>Wilde Ganzen.....</i>	40
5. PROGRAM MATRA.....	41
5.1 PROGRAM MATRA.....	41
5.2 PROGRAM MATRA/KAP.....	42
5.2.1 <i>Evaluace programu MATRA/KAP.....</i>	44

EMPIRICKÁ ČÁST

6. VÝZKUM.....	48
6.1 CÍLE VÝZKUMU.....	48
6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	48
6.3 METODOLOGIE.....	50
6.3.1 Výběr vzorku.....	50
6.3.2 Výzkumné metody.....	52
6.3.3 Metody zpracování a vyhodnocování dat.....	53
6.3.4 Omezení a limity výzkumu.....	54
6.3.5 Etická otázka výzkumu.....	54
6.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	57
6.4.1 Výzkumná otázka č. 1.....	57
6.4.2 Výzkumná otázka č. 2.....	59
6.4.3 Výzkumná otázka č. 3.....	61
6.4.4 Výzkumná otázka č. 4.....	65
6.5 DISKUZE.....	66
ZÁVĚR.....	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	78
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	86
O AUTOROVÍ.....	87

Anotace

Diplomová práce „Podpora českého neziskového sektoru ze strany nizozemských nadací a organizací“ se zabývá pomocí a podporou transformující se společnosti po roce 1989. Popisuje občanský sektor po roce 1989, formy financování neziskových organizací a zabývá se rolí zahraniční pomoci na jeho obnově. Teoretická část obsahuje i kapitulu o Nizozemsku, historii vzájemných vztahů s touto zemí a zaměřuje se na nizozemskou rozvojovou pomoc a její evaluaci. Součástí je také přehled nizozemských nadací a organizací, které podporovaly český neziskový sektor. Empirická část práce zkoumá program MATRA/KAP. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké organizace byly podpořeny, jaká kritéria byla stanovena pro získání podpory v grantovém řízení, jaké zkušenosti získali poskytovatelé pomoci s českými neziskovými organizacemi, a také mne zajímal přínos programu pro podpořené organizace.

Annotation

Diploma thesis „The support of Czech nonprofit sector by Dutch foundations and organizations“, deals with a help and support of transforming society in 1989. It describes the civil sector in 1989, forms of financing non-profit organizations and deals with the role of foreign aid. Theoretical part contains a chapter about the Netherlands, the history of relations with this country as well as a focus on Dutch development assistance and its evaluation. The list of Dutch foundations and organizations that supported Czech civil sector is included. The research focuses on the MATRA/KAP program. The aim of research was to find out, which organizations were supported and what criteria have been established for obtaining support. I was also interested about experiences of donor and supported organizations.

Klíčová slova

Neziskový sektor, zahraniční pomoc, transformace, Nizozemsko, MATRA/KAP, občanská společnost

Keywords

Non-profit sector, foreign aid, transformation, the Netherlands, MATRA/KAP, civil society

ÚVOD

Nevyhnutelná transformace politického i hospodářského systému po roce 1989 probíhala paralelně s transformací společnosti a rozvojem občanského sektoru. Jednou z důležitých podmínek rozvoje a fungování organizací občanské společnosti bylo finanční zajištění těchto organizací. Rychle vznikající organizace se však nepotýkaly pouze s problémy finančními, ale i ideovými.

Důležitou roli ve finančním zabezpečení těchto organizací, ale také v předávání know-how a dobré praxe měly zahraniční nadace a organizace, ale i vlády západních zemí, které zejména v prvních letech poskytovaly nezbytnou podporu a pomoc, kterou z důvodu transformace společnosti můžeme nazvat pomocí rozvojovou. Pomoc byla finančně i časově omezena, nicméně v prvopočátcích rozvoje měla nezastupitelný význam.

Má diplomová práce se zaměřuje na pomoc a podporu, kterou České republice poskytovalo Nizozemsko. Důvodem zvolení tématu je jednak můj osobní vztah k Nizozemsku, kde jsem delší dobu žila a hlavně fakt, že dosud neexistuje práce nebo studie, zabývající se nizozemskou pomocí s budováním občanského sektoru, kterou v různých formách tato země poskytla České republice v období po roce 1989.

1.1. STRUKTURA PRÁCE

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole je nastíněná struktura práce spolu s výzkumnými otázkami, jsou popsány cíle práce a metody výzkumu.

Druhá kapitola obsahuje vymezení základních pojmů spojených s problematikou a to zahraniční pomoc, rozvojová pomoc a filantropie.

Třetí kapitola se zaměřuje na občanský sektor po roce 1989, kde v první části popisuje historii a vývoj občanského sektoru v českých zemích. Dále popisuje průběh transformace po roce 1989, financování organizací občanského sektoru a zejména popisuje roli zahraniční pomoci na obnově občanského sektoru.

Čtvrtá kapitola se věnuje poskytovatelům této rozvojové pomoci a to nizozemským nadacím a organizacím. V této kapitole popisují historii vzájemných vztahů s touto zemí a vysvětlují motivy Nizozemska k poskytování pomoci rozvojovým zemím a zabývám se vývojem rozvojové pomoci včetně jejího hodnocení. V této části nabízím také bližší

seznámení se s nizozemskou filantropií, která má v zemi dlouhou tradici. Druhá část této kapitoly představuje přehled pomáhajících nizozemských organizací a nadací.

Nejdůležitější částí této kapitoly je představení stěžejního projektu MATRA/KAP, který byl prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království a zejména Velvyslanectvím Nizozemského království v Praze realizován v letech 1995-2007 a významně podporoval velký počet českých organizací. V práci představím celý projekt včetně cílů, priorit a evaluaci projektu. V praktické části popisuji cíle výzkumu a základní výzkumné otázky, zabývám se metodologií výzkumu a následně prezentuji výsledky.

1.2. CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cílem práce je analýza podpory ze strany nizozemských organizací a nadací, přičemž práce podrobněji popisuje projekt MATRA/KAP. Cílem výzkumné části práce je zkoumání procesů výběru vhodných kandidátů na udělení grantu v rámci grantového řízení projektu MATRA/KAP, zkušeností realizátorů s podpořenými organizacemi a také zkoumání změn a zlepšení v organizacích, které grant získaly.

Práce odpovídá na tyto základní výzkumné otázky:

1. Jaké neziskové organizace v České republice čerpaly finanční prostředky v rámci grantového řízení projektu MATRA/KAP?
2. Jaká kritéria byla stanovena pro získání podpory v grantovém řízení?
3. Jakou získali poskytovatelé podpory zkušenost s projekty podpořených organizací?
4. Jak hodnotí příjemci pomoci – vybrané neziskové organizace projekt MATRA/KAP a v čem vidí přínos pro jejich organizaci?

2 VYMEZENÍ POJMŮ

2.1 ZAHRANIČNÍ POMOC

Zahraniční pomoc (anglicky *foreign aid*, případně *international aid* nebo *overseas aid*) bývá definována jako transfer finančních či materiálních prostředků z jedné země do druhé, bez očekávání plného splacení. Podle OECD musí být hlavním (nikoli jediným) cílem této pomoci ekonomický rozvoj a blahobyt obyvatel. Zahraniční pomoc jako nejširší pojem zahrnuje několik typů pomoci: humanitární a rozvojovou pomoc nebo pomoc vojenskou. Ne vždy platí, že bohaté země tímto způsobem pomáhají zemím chudším. Například i relativně bohatý stát Izrael přijímá zahraniční vojenskou pomoc od jiných států. A také pomoc Číny okolním státům můžeme posuzovat jako pomoc za účelem posilování důležitosti v regionu a zejména ekonomické a politické nadvlády. (Halaxa, 2000: 110).

2.2 ROZVOJOVÁ POMOC

Rozvoj můžeme charakterizovat jako proces, jenž probíhá na více úrovních. Jedná se o proces, který zahrnuje důležité změny jak ve struktuře sociální, tak ve struktuře ekonomické. Snaží se zabránit nerovnostem a zmírnit chudobu v méně rozvinutých zemích (Jarošová, 2007).

Rozvojová pomoc se dá rozdělit podle charakteru sponzora pomoci na veřejnou pomoc financovanou státem, tzv. oficiální rozvojovou pomoc a soukromou pomoc firem a nevládních organizací (Milner, 2006: 11).

OECD člení příjemce do dvou hlavních skupin. První skupinu tvoří všechny rozvojové země¹. Druhou skupinu tvoří země „nacházející se v období transformace“. Jedná se o země, které dostávají pomoc označovanou jako Oficiální pomoc (na rozdíl od Oficiální rozvojové pomoci poskytované pro rozvojové země). Po rozpadu sovětského bloku v 90. letech 20. století přijímala většina post-komunistických zemí tuto pomoc, určenou k usnadnění přechodu k demokracii a tržnímu hospodářství. Dnes jsou za příjemce oficiální pomoci považovány všechny země, kterým je poskytována pomoc, ale zároveň nespádají do kategorie rozvojových zemí dle OECD.

¹ OECD je rozlišuje dle hodnoty HDP. Obecně se rozvojovou zemí označují méně vyspělé země. V době bipolárního rozdělení světa se pro tyto země používalo označení „země třetího světa“ (stály mezi kapitalistickým a socialistickým táborem.) V této souvislosti se můžeme setkat také s pojmy „bohatý Sever a chudý Jih“, které ne zcela odpovídají geografické poloze skupin států, nicméně vycházejí z toho, že nejvíce chudých států je na jižní polokouli Země.

V rámci rozvojových studií i praxe se častěji používá pojem rozvojová spolupráce než pomoc. Oba pojmy jsou významově totožné. Modernější a korektnější termín rozvojová spolupráce však naznačuje, že poskytování pomoci nemá být jen jednostrannou záležitostí, na které se příjemce účastní pouze pasivně, ale podílí se na rozhodování i vlastnictví celého projektu pomoci, a rovněž skutečnost, že z celého procesu nějakým způsobem benefituje i dárcovská země (Babický, 2007: 10).

Rozvojové země dostávají finanční i technickou podporu. Prostředky uvolňují na pomoc především vlády vyspělých zemí. Většina finančních prostředků určených pro tyto účely pochází ze zemí OECD. V současnosti jsou všechny tyto země také členem Výboru pro rozvojovou pomoc (Development Assistance Committee - DAC)², který funguje jako koordinační orgán v rámci OECD. Celkově členské země DAC realizují více než 90% celosvětové Oficiální rozvojové pomoci (Official Development Assistance – ODA). DAC je tedy nevýznamnějším sdružením dárcovských zemí (Halaxa 2000: 9).

2.3 FILANTROPIE

Pojem filantropie pochází z řeckého *filó* (milovat) a *anthrós* (člověk). Je chápan jako pomoc druhým lidem formou finančních prostředků, věcných darů a dobrovolně věnovaného času a dovedností bez očekávání osobního zisku (www.spiralis-os.cz).³ Jde o činnost zaměřenou na dosahování veřejně prospěšných cílů. Filantropie a její organizovaná podoba poskytuje občanům v moderních společnostech možnost iniciovat aktivity v oblastech, které jsou státem a jeho institucemi těžko zvládnutelné, opomíjené či nedostatečně zajištěné. Člověk se prostřednictvím těchto aktivit stává angažovaným občanem a vstupuje do veřejného prostoru (Fórum dárců 2000).

V Evropě má filantropie křesťanské kořeny. Již v 6. století našeho letopočtu církev připomínala věřícím filantropickou povinnost – šlo o jakousi „sousedskou pomoc bližním“, která byla individuální a dobrovolná. Církev sama budovala útulky pro chudé, sirotky, staré lidi a zdravotně postižené osoby. Chod hospiců a útlků zajišťovaly církevní řády, čímž se chudinská péče postupně institucionalizovala. Charita je ale součástí i všech

² Členem DAC je Austrálie, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Japonsko, Kanada, Korea, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Nový Zéland, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Spojené státy americké, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Spojené království. Od května 2013 je členem Island a Česká republika. Společně s nimi je členem i Evropská unie. (DAC Member countries. [online] Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/dacmembercountries.htm#members>. [cit. 2013-6-1]

³ Filantropie. [online] Dostupné z: www.spiralis-os.cz/materialy_filantropie.doc [cit. 2013-6-1]

nekřesťanských náboženství (Tomeš 2001, Frič, Goulli 2001). V 20. století se vedle svého obecného významu používá především jako pojmenování dobročinné činnosti katolické církve a je zaměřena nejen na hmotnou pomoc, ale i na duchovní činnost. I přes obsahové rozdíly mezi pojmy „charita“ a „filantropie“, Soros doporučuje používat termín „filantropie“, neboť je obsahově širší, není spojen tak výrazně s činností různých církví a náboženských společností a má své propagátory i mezi finančníky a politiky⁴.

Pojem filantropie preferuje i Rektořík a upozorňuje, že se současnými neziskovými organizacemi spíše souvisí pojem filantropie (Rektořík a kol. 2001: 26).

⁴ Filantropie je součástí programů politických stran v západních, demokratických státech a současně i ucelenou filozofií jednotlivců, kteří se domnívají, že filantropie musí být součástí transformujících se států. Filantropie není v moderním světě „almužnictvím“, ani napravováním chyb, ale promítá se do ucelené koncepce dobrovolnictví a na mnoha univerzitách se vyučuje jako samostatný studijní odbor (Soros, 1997).

3. OBČANSKÝ SEKTOR PO ROCE 1989

3.1 HISTORIE OBČANSKÉHO SEKTORU V ČESKÝCH ZEMÍCH

Šilhánová uvádí, že dobrovolnictví, charitativní organizace a jiné nestátní instituce mají v českých zemích dlouhou tradici. Důvodem není pouze sociální cítění obyvatel, ale také speciální role občanských organizací v dobách nacionálních, náboženského a politického útlaku (Šilhánová, 1996: 10).

Již ve středověku se objevovaly filantropické aktivity, které se soustřeďovaly zpravidla kolem církve, jejíž starost o konání dobra byla podstatnou součástí jejího smyslu a existence. Církev zakládala kláštery, dotovala a zřizovala kaple. Již v této době existovaly „mešní nadace“. Zřizovány byly za účelem zabezpečení sloužení pravidelných mší, podporovány většinou příslušníky aristokracie, ale i měšťany. Jednotlivci byli ve středověku často členy různých mnišských či rytířských řádů, vesnických obcí či řemeslnických cechů. Šlo o korporace, jež hrály důležitou roli v hospodářské a politické organizaci společnosti a měly svůj význam i z hlediska dnešního pohledu na vývoj neziskového sektoru. Dalším typem sdružování, jež se blíží modernímu pojetí, byly různé spolky tovaryšů. Na rozdíl od cechů šlo v případě tovaryšských spolků o organizace zaměstnanců, kteří se tímto způsobem vedle zajišťování vzájemné podpory pro případ nemoci snažily hájit společné sociální zájmy - mzdy (Frič, Goulli 2001: 33-36).

V období osvícenství došlo po razantním nástupu Marie Terezie a jejího syna Josefa II. k výrazným změnám uspořádání státu a společnosti a důležitým reformám státní správy, právního systému a postavení církví. Bylo podporováno vědecké bádání a osvětová činnost. (Frič, Goulli 2001: 38) Důležitým obdobím pro rozvoj neziskového sektoru je začátek 19. století, kdy vznikaly různé instituce a spolky jako Matice hudební, nebo Matice technická. Tyto se orientovaly na vědu, umění, kulturu a vzdělání a v určité formě trvají dodnes, například nadace mecenáše Josefa Hlávky podporující rozvoj jednotlivých odvětví vědy a umění, nebo nejvýznamnější tělocvičný spolek Sokol (Šilhánová 1996: 10, Frič, Goulli 2001: 39 – 40).

Po vzniku samostatného Československého státu v roce 1918 se otevřel prostor pro rozvoj neziskového sektoru, který měl v tomto období své specifické rysy. Velký důraz byl věnován péči o mládež a její volný čas. Významnou postavou byla Alice Masaryková, která iniciovala vznik řady mládežnických a ženských organizací a také československých poboček světových organizací jako YMCA nebo Československý červený kříž (Frič, Goulli 2001: 42 – 44, Rektořík 2001: 33). Občané nového státu představovali rozmanité množství národností, jazykových odlišností, tradic i náboženského vyznání. Tento fakt významně ovlivnil nejen politickou scénu, ale i strukturu neziskového sektoru v daném období, kdy existovalo velké množství spolků a sdružení, z nichž některé výhradně sloužily určitým skupinám národností (Müller 2003: 186).

Rozvoj občanské společnosti za první republiky byl přerušen německou okupací v letech 1939-1945. V tomto období byly systematicky likvidovány veškeré autentické aktivity včetně aktivit neziskového sektoru. Po druhé světové válce se dostala Československá republika na cestu socialistického vývoje, který znamenal přenos těžiště sdružování na masové organizace a stupňující se ofenzívu proti takřka všem tradičním společenským formám a strukturám, které se vytvořily v předchozích obdobích (Frič, Goulli 2001: 48). Ani v tomto období však nelze zcela jednoznačně hovořit o absenci české občanské společnosti, můžeme však hovořit o její nefunkčnosti či nedostatečné kvalitě. I když měla poměrně rozvinutou strukturu, neměla takovou kvalitu, aby v pravý čas dokázala volat stát k odpovědnosti (Müller 2003: 192). Přestože můžeme v roce 1968 sledovat uvolnění a aktivitu zejména obnoveného spolku Junák, Sokol a vznik nových uskupení jako Klub anglických nestraníků, naděje na možnou demokracii byly násilně přerušeny vpádem vojsk Varšavského paktu. Následovalo dlouhých dvacet let, během kterých bylo sdružování občanů opět “povoleno“ jen v uznaných masových organizacích. I v krajně nepříznivých podmínkách, kdy stát brání uplatnění občanských postojů, mohou nastat situace, že ve společnosti existuje potenciální občanství. Lidem, kteří chtějí své občanské postoje realizovat, potom nezbývá, než hledat náhradní způsoby, jak se sdružovat a tento potenciál uplatnit. Vznikaly tedy občanské iniciativy jako Charta 77 nebo různé petiční iniciativy, režimem tvrdě pronásledovány, avšak potlačit se je nepodařilo. Stálé sílící aktivita občanů vyvrcholila v roce 1989 a do jisté míry přispěla ke změně politického režimu. Občané se tak mohli opět zapojit do zřizování nejrůznějších organizací, jak je pro otevřenou společnost běžné (Frič, Goulli 2001: 52 - 53).

3.2 TRANSFORMACE A OBČANSKÝ SEKTOR PO ROCE 1989

Společně s transformací české ekonomiky po pádu komunismu v roce 1989 byla i transformace české společnosti součástí rozsáhlých změn ve střední a východní Evropě. V rámci demokratizace bylo nutné transformovat zároveň společenský, politický, hospodářský ale i právní systém. Rok 1989 byl z pohledu české společnosti zlomovým.

Bez jakýchkoliv pochyb můžeme říci, že existují silné vazby mezi demokracií a občanskou společností. Podpora demokracie, respektive vývoj k demokracii se nutně musí zaměřit také na rozvoj občanské společnosti, aby mohla být demokratizace úspěšnější.

Linz a Stepan (1996) uvádějí, že přechod k demokracii je dokončen, když jsou dosažené dohody o politickém postupu, který zajistí zvolení vlády a pokud je tato vláda přímým výsledkem svobodné volby občanů a také když existuje výkonná, zákonodárná a soudní moc. To znamená existenci demokratického volebního systému, občanských a politických práv, horizontální odpovědnosti a efektivního řízení. V tomto popisu občanská společnost zdánlivě nehraje roli, jak by se mohlo na první pohled zdát. Demokratická konsolidace je úplná jenom a pouze v případě, že se “demokracie stala jediným přípustným normativním prvkem společnosti”⁵. O konsolidované liberální demokracii, známá také jako „zakotvené“ demokracii můžeme mluvit, jestliže tato splňuje následujících 5 předpokladů:

- Nejprve musí existovat podmínky pro rozvoj svobodné a živé občanské společnosti
- Za druhé musí existovat relativně autonomní a oceňována politická společnost
- Za třetí musí existovat zákon, který zajistí právní záruky občanských svobod a nezávislého spolkového života občanů
- Za čtvrté, musí existovat státní byrokracie, která je použitelná pro novou demokratickou vládu

⁵ z anglického originálu democracy has become „the only game in town“

- Za páté, musí existovat institucionalizovaná ekonomická společnost (Linz, Stepan 1996: 5)

Chceme-li se podrobněji podívat na transformaci a občanskou společnost, je vhodné začít s její rolí právě v „zakotvené demokracii“. Jak jsem již zmínila, jedním z předpokladů tohoto typu demokracie je občanská společnost. Navíc, etablovaná občanská společnost založená na občanské kultuře je v teorii změny režimů posledním krokem konsolidace demokracie. Občanská společnost není nutně pouze výsledek transformace k demokracii, ale je i v různých směrech také stimulem transformace samotné.⁶

Lane (2005) v této souvislosti uvádí, že transformace bývalých socialistických zemí zahrnuje 4 vzájemně provázané procesy. Za prvé, vznik nových státních útvarů (vlády a její legitimizace), za druhé posun od plánované ekonomiky k tržní ekonomice a soukromému vlastnictví, za třetí posun v sociální oblasti od hegemonie komunistické strany k polyarchii a občanské společnosti a nakonec přeskupení států na poli mezinárodních vztahů (Lane 2005: 7).

Jak však vypadala situace v Československu po roce 1989?

Vývoj občanské společnosti se na počátku 90. let vyznačoval dvěma přístupy občanů k neziskovému sektoru. Müller (2003) konstatuje, že polistopadové období, zejména počátek vývoje je charakteristický rozpadem masových organizací a z pochopitelných důvodů zkušeností z komunistického režimu jistou nechutí k organizovanosti. Je zaznamenána silná tendence k atomizaci a rozpadu zájmových sdružení (Müller 2003: 196).

Naproti tomu Marada (2008) uvádí, že hned po změně režimu v listopadu 1989 vzniklo velké množství organizací s různým zaměřením, posláním a cíly. Tyto organizace byly často zakládány lidmi, kteří v nich viděli možnost realizovat projekty, které před listopadem 1989 nebylo možné realizovat, anebo jenom v omezené míře. Týkalo se to zejména alternativních způsobů vzdělávání, organizování kulturních událostí bez nutného politického souhlasu autorit, radikálnějších environmentálních projektů, ochrany a podpory

⁶ Goll, Thomas. *The Role of Civil Society in Transformation and Democratization in Post- Communist Europe – “Aspects of the Democratic Transition in selected Central and East European States in Comparative Perspective”*. [online] Dostupné z: http://partners.civiced.org/paw/tools/people_download.php?group=event&id=191 [cit. 2013-6-1]

lidských práv nebo projektů založených na spolupráci partnerských organizací na Západě atd. (Marada, 2008: 195-196).

Hledání formy a místa pro aktivity obnoveného občanského sektoru v české společnosti, ale také jeho vztahu ke státu, bylo ovlivněno postoji a názory dvou vůdčích osobností politické scény a to Václavem Havlem a Václavem Klausem. Obecně můžeme říci, že Klausův vztah k občanské společnosti byl rezervovaný a Havlův vztah vřelý. Potůček (2000) k tomuto ideovému konfliktu uvádí: „Klaus dává jednoznačně přednost společnosti svobodných občanů před „zavádějící myšlenkou takzvané občanské společnosti“. Obává se, že pod pojmem občanské společnosti se skrývá jakási kolektivita, chápaná jako cosi víc než pouze společenství svobodných individuí; že to má být jakési vylepšení a doplnění výchozího občanského principu. S tím je spojena jeho nechuť k institucím občanského sektoru, které jsou ztělesněním této kolektivní identity, v roli mediátorů politického vlivu. Havlovi je naopak pojem *občanské společnosti* obzvláště drahý. Vnímá ji jako výraz pozitivního zájmu občanů o věci veřejné. Kolektivní občanský aktivismus - promítající se do činnosti nejrůznějších spolků a jiných nevládních či neziskových organizací - nejen že posiluje občanské sebevědomí, ale podporuje i takové hodnoty, jako je ohled na bližní. Ve stabilní demokracii jsou lidé ochotni se aktivně a z vlastní vůle účastnit díla, které směřuje k blahu jiných i k obecnému blahu. Tím, že tak lidé činí, přebírají část úkolů, o něž by se jinak musel postarat stát“ (Potůček 2000: 189).

Vztah státu k neziskovému sektoru byl po prvotním porevolučním nadšení spíše skeptický a rezervovaný. Souviselo to se změnou po parlamentních volbách v roce 1992. Zatímco po prvních parlamentních volbách se vlády ujala skupina nových politiků, kteří vzešli převážně z disentu, a jejichž vztah k neziskovému sektoru byl kladný, po druhých parlamentních volbách se do čela vlády postavil Václav Klaus, který svůj rezervovaný postoj k neziskovému sektoru nijak netajil. Státní politika tedy v této době zaostávala za vlastním vývojem občanského sektoru a většina neziskových organizací hodnotila přístup této vlády jako špatný (Frič, Goulli 2001: 84 - 86).

V letech 1997 – 2001 se vztah státu k občanskému sektoru zpřesňuje a je intenzivnější. Probíhá příprava nových zákonů, zpřesňují se dotační pravidla ministerstev a dochází k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu. Následující období (2002 - 2005) je obdobím velkých změn. Probíhá reforma veřejné správy a Česká

republika vstupuje do Evropské unie. Tato situace mění prostředí pro fungování mnoha organizací. Některé významně posilují svůj vliv, jiné však výrazně oslabují a zanikají (Hančilová 2008: 37).

3.2.1 Financování organizací občanského sektoru

Pro neziskové organizace je typické vícezdrojové financování, v němž jsou významným zdrojem podpory a udržitelnosti neziskových organizací veřejné finance (Dohnalová 2010: 144). Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, situace po roce 1989 byla pro neziskové organizace z hlediska státní finanční podpory nejistá.

Až po roce 1997 postupně dochází k stabilizaci. Základním nástrojem k vytvoření silného a finančně nezávislého nadačního sektoru se stává Nadační investiční fond (NIF), který vznikl v roce 1991 na základě zákona ČNR č. 171/1991 Sb. „pro účely nadací určených Poslaneckou sněmovnou parlamentu ČR na návrh vlády“. Vláda vyčlenila 1% akcií z druhé vlny kupónové privatizace jako majetek tohoto fondu (www.donorsforum.cz).⁷

Základem rozdělování byly dvě zásady:

- příspěvky z NIF dostanou nadace, které uspějí ve výběrovém řízení, a které se osvědčily poskytováním grantů v minulosti
- příspěvek z NIF je určen do nadačního jmění a nadace budou využívat na granty pouze každoroční výnosy

O vypsání výběrového řízení na příspěvek z NIF rozhodla vláda v roce 1998. K jeho uskutečnění a rozdělení prvních 484 milionů korun 38 nadacím Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR došlo o rok později.

V roce 2001 proběhla II. etapa rozdělení prostředků z NIF. Na základě výběrového řízení bylo 64 nadacím rozděleno 849,3 milionů korun a podíl na budoucím výnosu z prodeje zbývajících akcií v portfoliu NIF. Příspěvky z NIF znamenaly pro příjemce

⁷ Fórum dárců. [online] Dostupné z: <http://www.donorsforum.cz/nadace-a-fondy/nadacni-investicni-fond.html> [cit. 2013-6-1]

výrazné posílení nadačního jmění a přispěly tak k zajišťování dlouhodobé finanční stability českých nadací. (www.donorsforum.cz)⁸

Další významnou formou pomoci ze strany států nejenom pro nadace, ale i jiné formy organizací občanského sektoru jsou dotace. Stát přímo podporuje organizace občanského sektoru:

- v rámci státní dotační politiky (na celostátní a regionální úrovni) ve vyhlášených hlavních oblastech státní dotační politiky,
- ve formě dotací přidělených mimo státní dotační politiku. Jedná se zejména o veřejné zakázky nebo smlouvy o poskytování služeb,
- mimorozpočtové zdroje představující výnosy z privatizace
- nebo finanční prostředky ze státních fondů, například Státní fond pro podporu a rozvoj kinematografie (Dohnalová in Skovajsa 2010: 153 - 154).

Organizace občanského sektoru mají také možnost získat finanční prostředky v rámci firemního dárcovství (podpory od obchodních společností, sponzoringu), nebo individuálního dárcovství (příjmy z kampaní, veřejné a charitativní sbírky), příjmů z loterie nebo reklamy. Zdrojem financování mohou být i vlastní příjmy, zejména příjmy z majetku, členských příspěvků, podílů, finančního investování nebo příjmy z vlastní činnosti (organizace plesů, aukcí) (Dohnalová in Skovajsa 2010: 158, Rektořík 2001: 89).

Důležitým zdrojem příjmu jsou i zahraniční fondy (např. evropské strukturální fondy), dary a finanční podpora nebo asistence od právnických nebo fyzických osob se sídlem mimo Českou republiku. Tento zdroj se stal významným zejména po roce 1989, kdy podpora od státu nebyla dostatečně intenzivní a v rámci podpory transformačního procesu v postkomunistických zemích se organizacím nabízela pomoc od zahraničních donorů, kteří do jisté míry suplovali národní zdroje.

⁸ Fórum dárců. [online] Dostupné z: <http://www.donorsforum.cz/nadace-a-fondy/nadacni-investicni-fond.html> [cit. 2013-6-1]

3.3 ROLE ZAHRANIČNÍ POMOCI PŘI OBNOVĚ OBČANSKÉHO SEKTORU

Do Československa, jako i dalších postkomunistických zemí střední a východní Evropy, začala po roce 1989 proudit pomoc ze zahraničních zdrojů. Zejména první roky po revoluci, byla tato pomoc stěžejní. Podíl zahraničí na obnově občanského sektoru je nezpochybnitelný.

Důležitou roli Západu při transformaci zdůrazňuje v článku *Civil Society and the Imprint of State Socialism* také Lane (2005): „Ve společnostech postsocialistických států není možné vytvořit občanskou společnost na troskách socialismu, ale je nutné vytvořit novou občanskou společnost, a to především prostřednictvím nových domácích elit. S rozpadem státu se vytvořil „prázdný prostor“, ve kterém musí vzniknout tato nová občanská společnost za pomoci Západu a jeho politických zástupců a neziskových organizací (Lane, 2005: 10).

Zahraniční prostředky přicházely do neziskových organizací ze zdrojů jak vládních tak soukromých. Převážná část amerických prostředků poskytovaných neziskovým organizacím, ve střední a východní Evropě po roce 1989 pocházela od soukromých nadací a naopak většinu západoevropské pomoci poskytly vládní instituce jednotlivých zemí nebo celoevropské instituce jako Evropská unie.

Zahraniční pomoc proudila do České republiky v různých formách. Probíhala ve formě přímých dotací neziskovým organizacím (většinou od zahraničních nadací), dále ve formě nepřímých grantů poskytovaných západním nevládním organizacím, které byly určeny pro programy spolupráce za zeměmi střední a východní Evropy a nakonec jako mezivládní pomoc ze zahraničí poskytována státu na podporu neziskového sektoru nebo na řešení konkrétních problémů v návaznosti na ekonomický rozvoj (Marková 1996: 41).

Zejména zahraniční nadace hrály v počátcích transformace specifickou úlohu. Jak jsem již zmínila, hlavně podpora ze Spojených států amerických proudila přes soukromé nadace a nadační fondy. Tyto se pak zaměřovaly přímo na místní neziskové organizace a podporovaly je menšími granty, anebo je rovnou zakládali. Sumy, kterými dotovaly české neziskové organizace, byly výrazně odlišné. Část organizací dotovala 100% nákladů projektů z důvodu, aby je pak mohla prohlašovat za své. Některé nadace jako Charles

Stewart Mott Foundation přidělovaly částky přesahující 100 000 USD, naproti tomu nadace Milieukontakt přispívala částkou maximálně 2 500 USD. Mnoho organizací v té době mělo tendenci očekávat od západních fondů příliš mnoho. Výhodou západních fondů bylo, že často přispívaly měnou, jejíž kurz stál oproti české koruně poměrně vysoko. Tento zdroj financí však měl také svá omezení. Západní fondy často fungovaly jako pionýři demokracie. Podporovaly a přispívaly do té doby, pokud projekty a organizace, které je iniciovaly, už byly dostatečně životaschopné, aby se o sebe postaraly samy⁹. Fondy pak přesouvaly dále na východ. Tento přístup způsoboval mnoha organizacím potíže, protože nebyly schopné se o sebe následně postarat a finančně zajistit rozběhnuté projekty z jiných zdrojů. Další nevýhodou západních fondů byl fakt, že administrativa spojená s žádostmi o dotace byla někdy značná a vyžadovala hodně času. Nevýhodou byl také fakt, že organizace většinou neproplácely hospodářsko-správní výdaje jako platy nebo základní provoz kanceláře (Marková 1996: 75-76).

Celkový přibližný odhad prostředků poskytnutých zahraničními nadacemi do zemí střední a východní Evropy v průběhu 90. let činil cca. 1 miliardu dolarů. Česká republika získala mezi lety 1989 – 1997 od zahraničních nadací podporu ve výši 43 milionů dolarů. Nejvíce finanční podpory poskytovaly americké nadace (Ford Foundation, nebo German Marshall Fund), německé nadace (Konrad Adenauer Stiftung) a nadace z Francie a Nizozemí. (Pinter 2001: 293-296). Mezi státní a soukromou západní pomocí existoval podstatný rozdíl. Převážná část amerických prostředků pocházela od soukromých nadací, nikoliv od vlády USA. Naopak většinu západoevropské pomoci poskytovaly vládní instituce jednotlivých států nebo celoevropské instituce (Siegel, Yancey 1993: 57).

Období 90. let můžeme v souvislosti se zahraniční podporou rozdělit na dvě časová období - začátek a konec 90. let. Na konci 90. let byla v porovnání se začátkem financována široká škála aktivit a činností. Podpora se postupně přesunula od jednoduché asistence při hospodářských reformách k složitějším aktivitám v rámci dotačních a operačních programů, které výrazně posílily roli nadací v procesu rozvoje neziskového sektoru. Je zajímavé sledovat také oblasti, které zahraniční organizace podporovaly.

⁹ Vstupem do EU v roce 2004 se ČR oficiálně posunula do kategorie konsolidovaných a relativně bohatých zemí a zahraniční podporovatelé z České republiky postupně odcházejí a přesouvají své aktivity do jiných, potřebnějších zemí světa.

V prvních letech se soustředily nejvíc na vzdělávání¹⁰ (23%), v souladu s myšlenkou, že jádrem transformačního procesu je změna orientace směrem „k světu“, což může být dosaženo jedině reformou vzdělávacího systému země. Výrazný nárůst podpory v průběhu let zaznamenala oblast práva, zatímco v roce 1990 ji pokrylo 9% výdajů, v průběhu 90. let výdaje na tuto oblast kontinuálně narůstaly (Pinter 2001:13). Můžeme tedy říci, že prioritní oblasti podpory se měnily v souladu s vývojem a potřebami společnosti, v tomto případě zahraniční organizace reagovaly na rozmach korupce ve společnosti.

Až 21% výdajů pokrylo oblast podpory dobrovolnictví. Dotace v této oblasti dokazují podpůrnou roli nadací v procesu posilování občanské společnosti a asistence k přechodu k transparentnosti a demokratické společnosti. Velká část podpory se zařadila do kategorie „nezařazené“ nebo „neznámé“. To poukazuje na fakt, jak bylo obtížné získat podrobnější informace o aktivitách a uplatnit tradiční systém kvalifikace oblastí podpory. Tato skutečnost naznačuje, že zahraniční organizace pravděpodobně podporovaly inovativní aktivity v daném regionu. Aktivity týkající se například žen, etnických skupin nebo informací se vymykají tradiční klasifikaci, ale mohou mít pro daný region velký význam (Pinter 2001: 14 - 15).

¹⁰ Podle klasifikačního kódu Mezinárodní klasifikace neziskových organizací, který rozlišuje tyto oblasti: 1-Umění, kultura a rekreace, 2- Vzdělávání a výzkum, 3- Zdraví, 4- Sociální služby, 5- Životní prostředí, 6- Vývoj, 7- Právo, advokacie a politika, 8 - Filantropický prostředníci, 9 – Hospodářská pomoc zahraničí, 10- Náboženství, 11- Obchodní a profesní sdružení, 12- Nezařazené. Zdroj: Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts. [online] Dostupné z: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf [cit. 2013-6-1]

4. NIZOZEMSKO

4. 1 HISTORIE VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ

První zmínky o vzájemných vztazích mezi Nizozemskem¹¹ a českými zeměmi pocházejí z období středověku a renesance. Česko – nizozemské vztahy prošly od té doby řadou dramatických změn. Užší kulturní kontakty byly navázány po založení Univerzity Karlovy v roce 1348. Je známo, že nizozemský mystik Geert Groote udržoval úzké vztahy se svými českými příznivci a v Praze dokonce studoval. České země se také aktivně podílely na velkých kulturních a duchovních evropských hnutích. Dílo nizozemského učence Erasma Rotterdamského a zejména jeho klíčové dílo satira *Chvála bláznovství* se rychle rozšířilo mezi české humanisty. Situace se změnila za vlády německého císaře a českého krále Rudolfa II, který v roce 1583 přemístil císařský dvůr z Vídně do Prahy. Praha se tak stala důležitým centrem diplomacie, obchodu a umění ve všech jejich podobách (van der Horst 2002: 605).

Důležitou kapitolou vzájemných vztahů byla i třicetiletá válka (1618-1648). Toto období představuje jeden z pozoruhodných příkladů, kdy mělo Nizozemsko v rámci zajištění vlastní bezpečnosti zájem na silném protihabsburském odporu. Zatímco v Nizozemsku se bojovalo proti španělským Habsburkům, v Čechách proti jejich rakouským příbuzným. Nizozemci a Češi měli společné dvě věci. Oba národy se postavily ke katolicismu zády a měly stejného nepřítele: katolický habsburský rod. Po třicetileté válce se v Nizozemsku usadilo na sto až dvě stě tisíc českých protestantů, kteří uprchli z českých zemí, mezi nimi také „nejznámější český vyhnanec“ Jan Amos Komenský. Od té doby stáli Nizozemci a Češi v Evropě k sobě jakoby zády, odděleni Německem (Renner, 2002: 6 -12).

V období 1. světové války se do české historie zapsalo město Rotterdam. T. G. Masaryk zde začal organizovat český zahraniční odboj proti rakousko-uherské monarchii. Jako neutrální a tolerantní země v blízkosti Anglie a Francie bylo Nizozemsko ideálním místem pro navazování mezinárodních styků.

¹¹ „Nizozemí (Nederlanden) je název pro útvary, které jsou dnes rozděleny mezi Nizozemskem, Belgií a Lucemburskem, ale část těchto území připadla i Německu a Francii. Název Nizozemsko (Nederland) se používá pro státní celek Nizozemského království, vzniklého roku 1839 osamostatněním Belgie. U nás zakořeněné slovo Holandsko označující tradičně celé území Nizozemí, pak Spojených nizozemských provincií a nakonec Nizozemska je svázáno s provincií Holland (dnes Severní a Jižní)“ (van der Horst 2002: 605).

Po 2. světové válce se cesty obou zemí naprosto rozešly. Nizozemsko se stalo členem Severoatlantického paktu a Evropského společenství uhlí a oceli, zatímco Československo členem Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci. Ze strany Nizozemska byl zájem o komunistickou „východní Evropu“ nepatrný. Výjimku však tvořil postoj Nizozemců k otázce lidských práv. Když Československo podepsalo *Závěrečný akt* Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v roce 1975, Nizozemsko pak na různých mezinárodních fórech poukazovalo na porušování lidských práv a zacházení s politickými odpůrci, kterého se dopouštěly oficiální vládní struktury.

Zvláštní místo ve vztazích mezi oběma zeměmi zaujímá Pražské jaro. Snaha vymanit se zpod sovětského vlivu vyvolala zájem a sympatie širokých vrstev nizozemského obyvatelstva. Rázný konec byl učiněn 21. srpna 1968, když do Československa vpadla vojska Sovětského svazu (Renner, 2002: 14 – 21). Srpnové události ve své řeči při příležitosti 40. výročí Pražského jara v roce 2008 zmínil i státní tajemník pro Evropské záležitosti a dnešní ministr zahraničních věcí Frans Timmermans, když uvedl: „Snoubí se ve mně určitý pocit studu za reakci na Západě v roce 1968. Není to osobní stud, ale stud za reakci našich národů v kombinaci s pocitem obrovské vděčnosti za všechny lidi, kteří uprchli z Československa a přišli do Nizozemska, aby zajistili dobrý život pro sebe a co je důležitější, přispěli tak k úspěchu nizozemské společnosti“.¹²

Renner (2002) dále píše: „Vojenská intervence přivedla politiky v Haagu k závěru, že v rozdělené Evropě se pro Čechy a Slováky, stejně jako pro ostatní Východoevropany, dá udělat jen málo. Bezmoc, ale v jistém smyslu i nepochopení situace, ve které se národy na druhé straně železné opony nacházely, zůstávaly tak nejdůležitějším znakem nizozemské politiky vůči východní Evropě až hluboko do osmdesátých let minulého století (Renner, 2002: 21).

Nicméně, i když byla oficiální politika vůči východní Evropě spíš pasivní, i v době po roce 1968 se řada Nizozemců zajímala o osud Československa. V květnu roku 1968 přijela do Prahy skupina nizozemských studentů ekonomie a jejich učitelů s cílem navázat družbu s československými studenty a dozvědět se víc o myšlenkách ekonomů Ota Šiky. Při této příležitosti se seznámili také s vyučujícími na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, se

¹² TIMMERMANS, Frans. *Prague Spring 1968* [online]. Speech by minister Timmermans in Prague. Commemorating 40 years of Prague Spring. 11.6.2008. [cit.2013-5-31]. Dostupné na: <<http://www.government.nl/documents-and-publications/speeches/2008/06/11/prague-spring-1968.html>>

kterými diskutovali o situaci a změnách v Československu. Jak při rozhovoru zmínil jeden ze studentů, Jeff Helmer: „Praha byla v květnu 1968 rozkvetlá, všichni lidé byli plní očekávání velkých změn a mluvili o budoucnosti.“ Jeff Helmer se do Československa vrátil soukromě i v létě roku 1968 a stal se tak očitým svědkem srpnových událostí. K nim pak uvádí: „Do Československa jsme se vrátili v srpnu jako turisté. V noci na 21. srpna jsme cestovali vlakem z Prahy do Brna. Tehdy jsme se dozvěděli, že Rusové a Varšavský pakt vstoupili do Československa. Byl to velmi dojímavý moment, který jsme sdíleli s našimi přáteli, protože vstup vojsk pro ně a celý národ znamenal další restriktce. V Brně jsme šli na náměstí, kde se shromáždili lidé a viděli jsme také mladé vojáky, jak střílí do vzduchu, když se na jejich vozidlo obořil dav lidí. To už jsme se začali bát. Zůstali jsme ještě asi 2 dny a pak jsme dostali instrukci, jako všichni ostatní cizinci, abychom se shromáždili v hotelu a poté nás všechny odváželi do Vídně“.¹³

Po návratu do Nizozemska se Jeff Helmer dále aktivně zajímal o situaci v Československu. Začal organizovat kampaň „Be aware of Prague 68“ ve spolupráci s československými uprchlíky¹⁴, kteří si po emigraci z Československa vybrali Nizozemsko za svou novou vlast. Také oslovil známé v Československu a snažil se udržovat kontakt. V roce 1980 se potřetí krát vrátil do Prahy. Ještě před odjezdem byl kontaktován pracovníkem Amnesty International s žádostí o doručení peněz disidentské rodině Dientsbierových. Během návštěvy se seznámil i s rodinou Němcových a dozvěděl se o vydávání časopisu o Chartě 77 – Infochu. Myšlenka vydávání časopisu ho inspirovala k tomu, aby po návratu do Nizozemska zorganizoval skupinu nadšenců, kteří založili „Information on Charta 77 foundation“. Jeff Helmer také oslovil Čechy a Slováky v Nizozemsku ochotné pomoci s překladem originálních dokumentů z Československa a začal vydávat magazín informující o Chartě 77, který byl distribuován do škol, na univerzity atd.

Významnou pomoc Československu poskytla také Hebe Kohlbrugge. Organizovala studijní pobyty nizozemských studentů teologie na východoevropských univerzitách, přičemž se jí podařilo také zajistit povolení československých úřadů. V Československu byla známá v určitých kruzích už od počátku 60. let. Byla významnou spolupracovnicí

¹³ HELMER, Jeff. Osobní rozhovor. 26. 10. 2011. Diebergen, Nizozemsko

¹⁴ Jednalo se o více než tisíc Čechů a Slováků, většinou studentů, či lidí s dokončeným vysokoškolským vzděláním, kterým velkoryse pomohla jak nizozemská státní správa, tak četní soukromníci (Renner 2002: 22). Čeští emigranti v Nizozemsku se většinou úspěšně aklimatizovali a dokázali se i společensky a profesně prosadit - Bořek Šípek, Jiří Kylián, Jana Beranová a mnozí jiní (van der Horst 2002: 567)

Křesťanské mírové konference, která představovala jednu z mála příležitostí, jak se mohli spolu setkávat lidé z Východu a Západu. Když se do vězení nebo před soudy dostali první disidenti, Hebe se starala o to, aby se tyto informace dostaly na veřejnost a vyvolala tím příslušné reakce, což byla pro disidenti obrovská pomoc a podpora (Kohlbrugge 2011: 133, 150).

Studijní pobyty způsobily u některých studentů, jako byli Ton van den Beld nebo Bert Kisjes to, že se po návratu dále aktivně zajímali o Československo. Bert Kisjes například vydával každé dva měsíce bulletin „Globaal“, v němž se líčily nejen obtíže zemí, kterými se zabýval, ale především hlubší příčiny a historie. Aktivní byl také student Hans van der Horst, který byl po studijním pobytu v Československu tak zasažen problematikou Československa a československé církve, že kromě intenzivního kontaktu s českou církví po převratu založil nadaci Stichting Kerklijke Gemeenteopbouw Oost-Europa (Nadace pro budování sborů ve východní Evropě) (Kohlbrugge 2011: 138-139).

Další významnou osobností byla Dáša van der Horst, která vystudovala sinologii na univerzitě v Leidenu. Již od 80. let se zabývala problematikou lidských práv a působila jako členka výboru Nadace pro Chartu '77 v Nizozemí (Stichting Charta'77), byla také členkou místní skupiny Amnesty International.¹⁵ Jak vzpomíná Jiřina Šiklová: „V Nizozemí dokonce založili zvláštní pobočku Amnesty International jen pro lidi vězněné v Československu. Podílel se na tom tehdy Jef Helmer a taky Dáša van der Horst a desítky dalších lidí“.¹⁶

Tento stálý kontakt Nizozemska s Československem byl zřetelným signálem, že nešlo pouze o jednotlivou stáž, pobyt, ale o skutečnou ekuménu a podporu církve, disentu a společnosti obecně zdola (Kohlbrugge 2011: 139).

K nejtvrďší srážce mezi „normalizovaným“ Československem a Nizozemskem na oficiální úrovni došlo v souvislosti s návštěvou ministra zahraničních věcí Maxe van der Stoela v Praze v březnu 1977 po založení Charty 77, kdy nizozemský ministr přijal jejího mluvčího, profesora Jana Patočku, čímž potvrdil reputaci člověka, který se všeobecně

¹⁵ Informační servis pro NNO. [online] Dostupné z:

http://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/van-der-horst_dasa.pdf

¹⁶ Rozhovor s Jiřinou Šiklovou. Amnesty International. Hradec Králové. Dostupné z:<http://aihradec.webnode.cz/>

zasazoval o lidská práva. Po této aféře se vztahy mezi oběma zeměmi ocitly na bodu mrazu, kde přetrvaly až do sametové revoluce (Renner, 2002: 22 – 23).

Tento přístup - setkat se na oficiální státní návštěvě i s představiteli opozice se stal později modelem chování nejen pro nizozemské politiky, ale i západní politiky a diplomaty obecně. Setkávání politiků s představiteli opozice znamenalo menší omezování aktivit opozice, jelikož režim dbal také na veřejné mínění zahraničí (Pollack, Wielgohs 2004: 38).

4. 2 MOTIVACE A CÍLE FILANTROPIE V NIZOZEMSKU

Pomoc druhým lidem formou finančních prostředků, věcných darů nebo dobrovolně věnovaného času bez očekávání osobního zisku má v Nizozemsku dlouholetou tradici a je jí připisován velký význam a vážnost. O důležitosti postavení filantropie v nizozemské společnosti svědčí také fakt, že v roce 2001 na Vrije Universiteit v Amsterdamu vznikl samostatný odbor studií filantropie, který provádí výzkum a vzdělává profesionály ve všech oblastech nizozemské filantropie, vedený profesorem Theo Schuytem.

V posledním desetiletí 20. století filantropie v Nizozemsku podstatně narůstala. Výroční zprávy Centraal Bureau Fondsenwerving (Centrálního úřadu fundraisingu) ukazují trvalý růst finančních prostředků pro charitativní účely. Zatímco v roce 1990 byl charitativní příjem kolem 350 mil. €, v roce 1996 vzrostl na 600 mil. € a v roce 1999 dokonce na 800 mil. € (Bekkers, 2003: 599).

Otázkou zůstává, co motivuje lidi, aby dávali své peníze a čas jiným lidem, jaké jsou důvody pro jejich filantropické chování?

Bekkers a Wiepking uvádí, že filantropie je různorodý a komplexní jev, ovlivněn řadou individuálních faktorů, včetně těch kulturních. Nabízí osm, které dle nich řídí filantropické chování. Jedná se o:

- **Povědomí o potřebě:** Filantropie reaguje na potřeby příjemců. Pokud si potenciální dárci a dobrovolníci nejsou vědomi těchto existujících potřeb, je méně pravděpodobné, že se do filantropie zapojí.
- **Žádost o pomoc:** Ve většině případů, filantropie vychází z žádosti o pomoc organizace nebo jménem organizace. Mezi důležité faktory zvyšující míru zapojení do filantropie patří to, jestli jsou potenciální dárci požádáni o pomoc a jak často tuto žádost dostanou.

- Náklady a přínosy: Akty filantropie jsou nákladné pro dávající, protože vyžadují dary z jejich vlastních zdrojů. Na druhou stranu, je možné tyto náklady snížit například daňovým odpočtem.
- Altruismus: Akt filantropie může být inspirován skutečnou starostí o blaho příjemce a konáním veřejného dobra pro společnost.
- Pověst, reputace: Touha získat nebo udržet pozitivní sociální hodnocení od ostatních vede dárce k filantropii. (Očekává se, že takové chování bude hodnoceno pozitivně)
- Psychologický přínos: Akty filantropie přináší také vlastní, interní přínosy pro dárce, i když třeba není jejich čin viditelný pro ostatní, pociťují něco jako "hřejivý pocit", nebo „radost z dávání“.
- Hodnoty: Dárci používají filantropii k vytvoření „lepšího světa“, v souladu s jejich vlastním vnímáním „lepšího světa“. Akt filantropie tak často vyjadřuje hodnoty dárce. Mezi tyto hodnoty patří mimo jiné náboženské, politické a další všeobecné altruistické hodnoty.
- Efektivnost: Je více pravděpodobné, že se potenciální dárce zapojí do filantropie, pokud budou považovat její přínos za efektivní (Bekkers, Wiepking, 2011: 291- 292).

Otázkou motivace dárců se zabývali také Wagner a Wheeler (1969), kteří se domnívají, že je to právě subjektivní vnímání hodnoty, které významně podněcuje filantropické jednání. Povědomí o potřebě je posíleno, pokud dárce znají příjemce pomoci. Významnou roli zde sehrávají masmédiá, které posilují toto povědomí u potenciálních dárců. Například frekvence reklamy charitativní organizace přímo úměrně souvisí s množstvím darů přijatých organizací (Wagner, Wheeler, 1969: 111).

Jedním z nejdůležitějších faktorů a základní motivací pro zapojení dárců je důvěra. V článku „*Trust, Accreditation, and Philanthropy in the Netherlands*“ René Bekkers uvádí: „Teorie z nejrůznějších oborů jako jsou ekonomie, právní teorie a politické vědy naznačují, že důvěra má zásadní význam pro dárcovství“ (René Bekkers, 2003: 597).

Dobročinné organizace silně závisí na důvěře veřejnosti. Dárci často neví, co přesně se děje s jejich dary, kolik jde na režijní náklady a kolik se ve skutečnosti utratí peněz. Tento nedostatek transparentnosti je rizikový z důvodu občasných zpráv v médiích o nehospodárnosti využití finančních prostředků, které mohou snadno zpochybnit celý filantropický sektor (René Bekkers, 2003). Z výzkumu, který se v Nizozemsku v roce 2000

uskutečnil, vyplývá, že více než 50% nizozemské populace nebylo spokojeno s kontrolou nad získáváním financí a téměř 50% nebylo spokojeno s náklady na získávání finančních prostředků a nedostatkem informací o způsobech použití těchto prostředků. I když přesná data nejsou k dispozici, stále více respondentů se domnívalo, že zodpovědnost a transparentnost se stávají aktuálními a důležitými tématy (Schuyt et al., 2000).

Zajímavým aktuálním ukazatelem důvěry a nedůvěry Nizozemců je od roku 2005 výzkum v rámci Nizozemského panelu dárců (het Netherlandse – Donateurs Panel), který ve spolupráci s Centrálním úřadem fundraisingu měří úroveň celkové důvěry v charitativní organizace v Nizozemsku. Cílem je zůstat v kontaktu s postoji občanů a poskytnout náhled na aktuální situaci. Výzkum se provádí čtvrtletně. Respondenti musí odpovědět na 5 otázek v souvislosti s jejich filantropickým chováním. Mohou si vybrat mezi odpověďmi „pozitivní“, „negativní“ a „neutrální“. Tento index důvěry dárců je z hlediska metodiky podobný spotřebitelským výzkumům důvěry (van der Linden, 2012, Schuyt, Bekkers, Meyaard, 2012).

Jednotlivé hodnoty indexu se počítají následovně: v prosinci 2010 mají 2% respondentů pozitivní pocit z charitativních organizací, zatímco 49% má pocit negativní. Odečteme-li procento pozitivně naladěných lidí od procenta negativně naladěných lidí, index činí -47. Můžeme tedy sledovat, že index v průběhu let kolísá a důvěra v charitativní organizace se nejvýrazněji snížila v září roku 2010, zatímco nejvíce lidí důvěřovalo charitativním organizacím v listopadu 2006 a prosinci 2007.

Tab. 1 Index důvěry v charitativní organizace v Nizozemsku

	Nov '05	Nov '06	Dec '07	Jun '08	Dec '08	June '09	Dec '09	Mar '10	June '10	Sept '10	Dec '10
Index důvěry v charitativní organizace	-26	-11	-11	-24	-31	-36	-42	-33	-40	-49	-46
Filantropické chování	-40	-16	-12	-36	-51	-65	-67	-46	-64	-67	-70
Ochota dávat	-8	-2	-5	-9	-13	-13	-21	-20	-20	-29	-22
Fluktuace imidžu	-36	-18	-25	-32	-28	-23	-35	-32	-32	-53	-47

Zdroj: Het Netherlandse Donateurspanel, 2010, in van der Linden 2012

K dalším důležitým faktorům ovlivňujícím filantropické chování patří vzdělání, příjem a finanční situace dárce, věk, zaměstnání, místo bydliště nebo osobnost dárce, atd. Významnou roli hraje také náboženství. Všechna světová náboženství, křesťanství, islám, judaismus, buddhismus, hinduismus i tradiční čínská náboženství deklarují hodnotu péče o druhé lidi. Lze tedy předpokládat, že náboženství může být důležitým faktorem v občanské angažovanosti. Nizozemsko je i přes sekularizační trend zemí, kde náboženské hodnoty a mezináboženský dialog hrají podstatnou roli ve veřejném životě.

Asi 16% nizozemské populace tvoří katolíci, 12% tvoří protestanti¹⁷, 5% muslimové, většinou přistěhovalci a 3% tvoří lidé "jiné" náboženské příslušnosti.

Výzkumem rozdílů v angažovanosti v rámci náboženských a nenáboženských neziskových organizací mezi příslušníky různých náboženských vyznání v Nizozemsku se zabýval Bekkers a Schuyt (2008: 74). Svým výzkumem zjistili, že navzdory společným hodnotám péče o druhé lidi, příslušníci odlišných náboženských skupin vykazovali různé úrovně občanské angažovanosti. Například členové protestantských církví v Nizozemsku přispívají vyššími charitativními příspěvky než katolíci. Celkově tvoří příspěvky církvím a náboženským společnostem 18% všech charitativních příspěvků v Nizozemsku (Bekkers, Schuyt, 2008).

4. 3 ROZVOJOVÁ POMOC

V dnešním světě existují mezi krajinami obrovské, především ekonomické rozdíly. Významnou dělicí čarou je hledisko vyspělosti a zaostalosti krajin. Z důvodu předcházení zvětšování ekonomických rozdílů a předcházení světové nestabilitě a velké chudobě v rozvojových zemích je za jeden z nejdůležitějších prostředků pokládána rozvojová pomoc. Tato se snaží řešit nebo zmírňovat problémy spojené s chudobou, podvýživou, negramotností a s vysokým přírůstkem obyvatelstva.

V rámci rozvojové pomoci poskytuje Nizozemsko tzv. bilaterální rozvojovou pomoc (aktuálně spolupracuje Nizozemsko s 15 partnerskými zeměmi¹⁸). Přibližně čtvrtina

¹⁷ Protestantská církev v Nizozemsku jen nedávno sloučila dříve oddělené protestantské církve a to „Nederlands Hervormde Kerk“ a „Gereformeerde Kerken in Nederland“, luteránskou církev a několik menších denominací (Bekkers, Schuyt, 2008: 75).

¹⁸ Při výběru partnerských zemí zohledňuje nizozemská vláda následujících 5 faktorů: šance na dosažení nejlepších výsledků, kapacita na úspěch v hlavních oblastech podpory, příležitosti a zájmy zainteresovaných ministerstev a úroveň

rozpočtu na rozvojovou pomoc jde právě na tento typ pomoci. Část rozpočtu si rozdělí organizace občanského sektoru. Soukromý sektor se v rámci této spolupráce stává také důležitým partnerem. Finanční prostředky, které Nizozemsko vyčlení na rozvojovou pomoc, se přerozdělují na místo určení různými cestami. Většinou je to prostřednictvím nizozemských ambasad v cizině, prostřednictvím mezinárodních organizací (Světová Banka nebo Organizace spojených národů) anebo přes organizace občanského sektoru (Oxfam Novib, Cordaid, HIVOS nebo ICCO).

4.3.1. Historie nizozemské rozvojové pomoci

Po 2. světové válce muselo Nizozemsko redefinovat svůj status v důsledku dekolonizace v Indonésii, ekonomické orientace na Evropu a rozhodnutí vstoupit do Severoatlantické aliance. Zejména dekolonizace však zanechala svoji stopu. Jak poznamenal nizozemský sociolog Arend Lijphart: „Všechny hlavní politické problémy, jimž čelili Nizozemci v průběhu minulého století, byly vyřešeny mírovou cestou a podle zákona. Jedinou velkou skvrnou na jejich pověsti byla jejich neschopnost vzdát se kolonií bez krveprolití a těžké poškození jejich národních zájmů“ (Lijphart, 1968: 77).

Formálně byla rozvojová pomoc zahájena v roce 1949. Zpočátku bylo nizozemské úsilí zaměřeno na vysílání odborníků do rozvojových zemí v rámci Organizace spojených národů¹⁹. Pomoc ve formě technické asistence umožňoval chudým zemím následovat stejnou trajektorii jako západní země. Nizozemské obyvatelstvo tuto snahu po 2. světové válce vnímalo jako budování nového a lepšího světa. Tato „rekonstrukce“ tedy nebyla pouze ekonomická, ale také „rekonstrukce“ morálky. A navíc, mezinárodní pomoc, které se Nizozemsku dostalo po velké povodni v roce 1953, ještě více otevřela srdce Nizozemců, aby rozvojovou pomoc podporovali. Zapojení veřejnosti do rozvojové spolupráce bylo institucionalizováno v 50. letech 20. století. Byl založen Novib, první velká nizozemská nezisková organizace zabývající se rozvojovou pomocí. Program kofinancování neziskových organizací začal v roce 1960. To znamená, že část rozpočtu na rozvojovou

řízení věcí veřejných a nakonec úroveň příjmů a chudoby. [online] Dostupné z: <http://www.government.nl/issues/development-cooperation/partners-in-development> [cit. 2013-6-1]

¹⁹ Pomoc jiných krajinám a lidem, však pro Nizozemce nebyla novinkou. Již v 19. století jezdili odborníci do nizozemských kolonií pomáhat se stavbou silnic, mostů, továren a se zaváděním zemědělských systémů na plantážích. Misionáři (katoličtí i protestantští) šířili v těchto zemích křesťanství, ale prakticky pomáhali s budováním a provozem škol a nemocnic.

pomoc je spotřebována prostřednictvím nizozemských neziskových rozvojových organizací. Po bouřlivých 60. letech se objevilo nové vnímání rozvojové pomoci. V důsledku protestů proti válce ve Vietnamu a proti portugalským represím v afrických koloniích se do popředí dostala otázka lidských práv a poukazování na propastné rozdíly mezi bohatými a chudými. Tento nový impuls se promítl do politiky nového ministra pro rozvojovou spolupráci Jana Pronka. Pod jeho vedením nizozemská vláda přidělila 0,7% HDP na oficiální rozvojovou pomoc. Od té doby až do roku 2012 bylo Nizozemsku jednou z pěti zemí, které dbaly na dosažení tohoto cíle OSN²⁰.

Nizozemská rozvojová pomoc se stala více ideologicky a morálně motivovaná. Nizozemská občanská společnost a veřejnost byla velmi nakloněna osvobozeneckým bojům v Latinské Americe, Africe a Asii. Finanční podpora těmto zemím byla poskytnuta s tichým souhlasem Ministerstva zahraničních věcí (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 8-11).

Nizozemská rozvojová pomoc byla charakterizována relativně velkým zaměřením na občanský program. Nestátní neziskové organizace vytvořily hustou síť s občanskými partnerskými organizacemi v rozvojových zemích. Podle několika expertů, mělo právě toto za výsledek posílení přístupu zdola nahoru (bottom up proces) v porovnání s mnoha dalšími dárcovskými zeměmi (Voorhoeve, 1979 in Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 11).

I další ministři rozvojové pomoci po Janu Pronkovi pokračovali v jeho stopách. Mezi roky 1977 až 1989 objem finančních prostředků na rozvojovou pomoc narůstal. Rozvojová pomoc byla obecně považována za prospěšnou nizozemským ekonomickým zájmům. V osmdesátých letech však byla rozvojová politika ovlivněna změnami ekonomického myšlení v určitých kruzích. V souladu s konzervativními světovými vůdci jako například Reagan (USA), Thatcher (Velká Británie), Kohl (Německo) a Lubbers (Nizozemsko), Světová banka a Mezinárodní měnový fond (MMF), došlo k výrazným škrtnům v rozpočtu na rozvojové země. Jan Pronk byl podruhé jmenován ministrem pro rozvojovou spolupráci v letech 1989 a 1998. Jeho druhý mandát probíhal v období pádu komunismu a konce studené války. V této optimistické době byla naděje, že peníze, dříve vynaložené na obranu a zbrojení můžou být nyní použity jako mírové nástroje zahraniční politiky umožňující nové iniciativy v oblasti rozvojové spolupráce. Objevila a diskutovala se také nová

²⁰ V roce 1970 se nejbohatší země dohodly na příspěvku 0.7% HDP na rozvojovou pomoc. Většina nejbohatších zemí však v dodržování této zásady selhala. Jenom 5 tuto zásadu až do roku 2012 dodržovalo: Dánsko, Norsko, Lucembursko, Švédsko a Holandsko. Tyto krajiny byly zařazeny mezi největší a nejvlivnější globální hráče na poli rozvojové pomoci. [online] Dostupné z: <http://borgenproject.org/foreign-aid/> [cit. 2013-5-20]

aktuální témata rozvojové spolupráce. Do popředí se dostala problematika životního prostředí, udržitelnosti a (ve světle aktuálních konfliktů) lidské bezpečnosti. Jan Pronk zahájil program politiky soudržnosti počínaje Ministerstvem zahraničních věcí. Dělení agendy na rozvojovou spolupráci a mezinárodní vztahy bylo překonáno. Rozvojoví pracovníci a diplomaté museli začít pracovat společně na dosahování politických změn a udržitelného rozvoje. Práce rozvojových pracovníků byla limitována na krátké mise, aby rozvojové země mohly „vzít situaci do vlastních rukou“, zatímco rozvojová pomoc zvenčí byla vnímána jako užitečná podpora při zavádění řádné správy věcí veřejných (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 11-12).

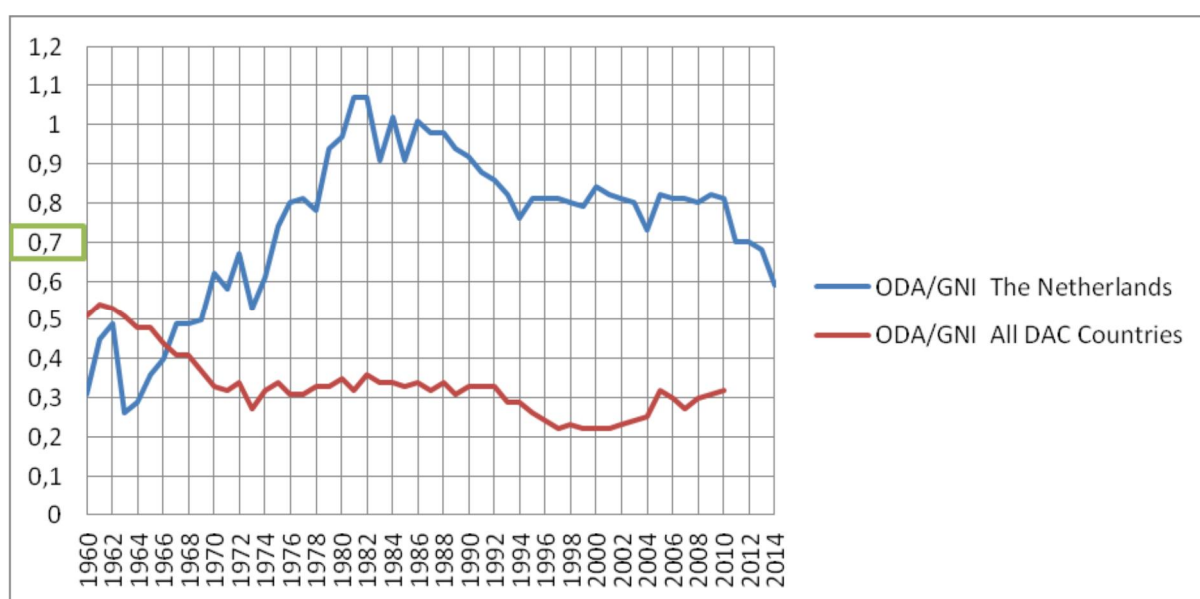
Události 11. září 2001 a válka proti teroru měli zásadní vliv na vývoj myšlení v prvním desetiletí 21. století. Ministryně pro rozvojovou spolupráci Agnes van Ardenne konstatovala, že rozvoj je brzděn násilím, konflikty a nejistotou. Zaměřila se tedy v rámci své agendy na nestabilní státy a země v konfliktu a představila tzv. nizozemský přístup, známý také jako 3D²¹: Obrana, diplomacie, vývoj. Van Ardenne se také změnil systém kofinancování programu na veřejné nabídkové řízení otevřené všem nizozemským organizacím zabývajícím se rozvojovou pomocí. Navzdory všem těmto změnám bylo čím dál tím víc jasné, že zásadní změny v oblasti rozvojové spolupráce jsou v důsledku rostoucí veřejné i politické kritiky nevyhnutné. Veřejná podpora rozpočtu na rozvojovou spolupráci klesala, zatímco se ve stejné době začaly některé rychle rostoucí politické strany ptát na dopady této pomoci. Důvěra a podpora se tak ocitly na historickém minimu. Spíše než existující rozvojové mechanismy podporuje nizozemská veřejnost vlastní malé rozvojové projekty (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 12-13).

V současné době se nizozemská rozvojová spolupráce nachází na historické křižovatce. Poprvé od roku 1975 klesl v roce 2013 finanční příspěvek na rozvojovou pomoc pod mezinárodně domluvený závazný cíl 0,7% HDP. Nizozemsko je dlouhou dobu lídrem mezinárodní spolupráce, na kterou se tradičně orientovalo i na mezinárodní úrovni. Získalo si reputaci země, která důrazně prosazuje potřebu souhrnných rozvojových politik

²¹ 3D: Defence, Diplomacy, Development (přístup uplatňován například v rámci pomoci Burundi a Afghánistánu, jedná se o jednotný přístup všech zainteresovaných ministerstev- Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva obrany, bezpečnosti, spravedlnosti, hospodářství, zemědělství a inovací ve spolupráci s nizozemskými vysokými školami, místními partnery, organizacemi občanského sektoru i podnikatelského sektoru). [online] Dostupné z: <http://www.government.nl/files/documents-and-publications/parliamentary-documents/2012/01/12/new-focus-of-dutch-development-policy/new-focus-of-dutch-development-policy.pdf>. [cit. 2013-6-1]

a koordinovaného dárcovství. Proto se rozhodnutí snížit objem prostředků na rozvojovou pomoc může zdát překvapující. V posledních letech se však rozpočty na rozvojovou pomoc dostaly pod obrovský tlak a podpora veřejnosti postupně klesá²². Tato situace odráží i nedávné změny v nizozemské společnosti. Za posledních 10 let se radikálně změnilo politické prostředí. Populistické strany získaly větší podporu a kultura tolerance, tak typická pro Nizozemsko, se zdá být klesající (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 12-13).

Tab. 2 Vývoj Nizozemské oficiální rozvojové pomoci (ODA) ve srovnání s ostatními zeměmi Výboru pro rozvoj pomoci (DAC)

Zdroj: Center for Global Development²³

Důvodem snižující se podpory veřejnosti je ekonomická situace v Nizozemsku, kterou Nizozemci zmiňují nejčastěji v souvislosti se snížením rozpočtu rozvojové pomoci. Prioritní zaměření pozornosti vlády na vnitrostátní problémy Nizozemska v období celosvětové finanční krize nebo skepse vůči efektivnosti pomoci a ztráta důvěry ve vládu jsou další uváděné důvody (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 30).

²² Je důležité odlišit veřejnou podporu Nizozemců rozvojové spolupráci jako takové a klesající podporu balíku rozvojové pomoci, který měl zůstat ve výši 0.7% HDP. Většina nizozemské společnosti dlouhodobě a stabilně považuje rozvojovou pomoc chudým zemím za důležitou, bez ohledu na aktuální preferenci snížit objem balíku rozvojové pomoci.

²³ [online] Dostupné z: <http://www.cgdev.org/publication/net-aid-transfers-data-set-1960%E2%80%932011> [cit.2013-6-1]

4.3.2. Evaluace nizozemské rozvojové pomoci

Důležitou součástí poskytování rozvojové pomoci, je následné vyhodnocení dopadu poskytnuté pomoci. Hodnocení rozvojových programů poskytuje informace o tom, co funguje, co nefunguje a proč. Všechny tyto poznatky přispívají dárčům a vládám partnerských zemí k zvýšení efektivity rozvojové pomoci.

Na úrovni OECD existuje platforma Výboru pro rozvojovou pomoc - Síť pro hodnocení rozvoje, která rozvíjí normy a standardy hodnocení. Usnadňuje tak práci svým členům při sdílení a koordinaci plánů pro budoucí hodnocení. Síť získává závěrečné zprávy od rozvojových agentur svých členských zemí. S více než 2000 novými zprávami a reporty každý týden, je toto rozsáhlý a jedinečný prostředek, který usnadňuje zkoumání a poskytuje hodnotitelům cenné důkazy o tom, co funguje a co ne (Zdroj: OECD).²⁴

V únoru 2005 se v Paříži sešla více než stovka dárců, vlád rozvojových zemí, bank a mezinárodních agentur, aby podepsala Pařížskou deklaraci o účinnosti pomoci (The Paris Declaration on Aid Effectiveness). Pařížská deklarace stanovuje praktický, na akci orientovaný plán na zlepšení kvality pomoci a jejího dopadu na rozvoj. Zavádí řadu konkrétních prováděcích opatření a monitorovací systém k posouzení pokroku, aby dárci i příjemci navzájem dodržovali své závazky. Uvádí následujících 5 základních principů pro efektivnější pomoc:

- 1) Rozvojové země sami stanoví své vlastní strategie pro snížení chudoby, zlepšení jejích institucí a potírání korupce.
- 2) Dárcovské země se přizpůsobí těmto cílům za využití lokálních systémů.
- 3) Dárcovské země koordinují, zjednodušují postupy a sdílejí informace, aby se zabránilo duplicitě.
- 4) Rozvojové země a dárci se soustředí na výsledky rozvojové pomoci a jejich měřitelnost.
- 5) Dárci a partneři jsou zodpovědní za výsledky v oblasti rozvoje (Zdroj: OECD).²⁵

²⁴ OECD. Evaluation. [online]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/understandingtheroleofevaluationindevelopmentprogrammes.htm> [cit. 2013-6-1]

²⁵ OECD. Evaluation.[online]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/understandingtheroleofevaluationindevelopmentprogrammes.htm> [cit. 2013-6-1]

Každé hodnocení a zejména měření dopadů pomoci mají své limity. I když je po poskytnutí pomoci jasné, že země se rozvíjí a chudoba se zmenšuje, existují 3 faktory, které obecně ztěžují zhodnocení specifických dopadů pomoci na toto zlepšení. Za prvé, dárci nikdy nejsou jedinými aktéry v určité zemi nebo regionu. Existuje široká škála vnitrostátních a mezinárodních aktérů. Proto je obtížné přiřadit výsledky a dopady na jednoho konkrétního dárce. Za druhé, pomoc poskytována dárce, je ve většině případů poskytována v kombinaci s jinými iniciativami. Například podpora zaměřená na zlepšení vzdělávání je doplněná o poplatky od rodičů. Za třetí, rozvojové země kromě oficiální rozvojové pomoci dostávají také přímé zahraniční investice. Tyto toky spolu s mnoha jinými faktory (politická situace, struktura řízení) prakticky ovlivňují vývoj, takže je obtížné odpojit příspěvky na pomoc z jiných finančních toků. To je také jedna z výzev v souvislosti s rozvojovými cíli tisíciletí – i když cíl, snížit chudobu zemí na polovinu byl dosažen, je těžké změřit, do jaké míry je to důsledek mezinárodní pomoci (Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 20-21).

Bez ohledu na problémy s hodnocením pomoci, Nizozemsko je tradičně orientované na výsledek a vyhodnocování. Jak již bylo uvedeno výše, nizozemská vláda začala vyčleňovat na rozvojovou pomoc velké objemy finančních prostředků v 70. letech a ve srovnání s ostatními zeměmi docela brzo nastavila hodnotící kritéria. Účinky a dopady rozvojové spolupráce jsou tedy již dlouho součástí veřejné a politické debaty o rozvojové spolupráci v Nizozemsku. Rychlý nárůst Nizozemské pomoci vedl k obavám o kvalitu pomoci a také k negativní publicitě o této problematice. Proto bylo v roce 1977 zřízeno oddělení politiky a hodnocení operací (tzv. IOB) jako nezávislá a samostatná jednotka na hodnocení bilaterální pomoci. Zprávy o hodnocení tohoto oddělení byly poměrně transparentní a veřejně přístupné. V průběhu let probíhaly diskuze o postavení tohoto oddělení, o jeho kompetencích a hlavně nezávislosti. Navzdory těmto diskuzím, je kvalita práce IOB mezinárodně uznávaná²⁶ (Zdroj: OECD).²⁷

²⁶ Podle OECD, „zprávy IOB jsou vysoce kvalitní a měly hlavní vliv na formu a obsah nizozemské rozvojové pomoci v průběhu let. (OECD, 2006: 36)

²⁷ [online] Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/dcdndep/48889044.pdf> [cit. 2013-6-1]

4.4 PŘEHLED NIZOZEMSKÝCH ORGANIZACÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

V následující části práce představím jednotlivé nizozemské organizace, které v období po roce 1989 pomáhaly s transformací společnosti a poskytovaly českým neziskovým organizacím pomoc, převážně finanční. Často byly podporovány tzv. pilotní projekty, při nichž bylo zpravidla nutné mít partnera z pomáhající země. Nizozemsko při poskytování pomoci úzce spolupracovalo s Centrem pro zahraniční pomoc Ministerstva hospodářství ČR (hlavně v rámci hospodářské transformace), část pomoci koordinovalo ze své ambasády (program MATRA/KAP). Část pomoci byla poskytována přímo z Nizozemska anebo prostřednictvím partnerské organizace v České republice. Organizace a nadace spolu také často spolupracovaly. Například environmentální projekty byly často podporovány více organizacemi (Milieukontakt Oost Europa, MATRA, Doen Stichtung).

4.4.1 Cooperating Netherlands Foundation for Central and Eastern Europe (CNF)

CNF byla založena v roce 1991 na základě spolupráce čtyř nizozemských nadací, jmenovitě the Queen Juliana Foundation, The Foundation for Children's Welfare Stamps Netherlands (SKN), the FOundation Katholieke Noden and the Foundation 'Het R. C: Maagdenhuis'. Každá z těchto nadací, která přispívá k této iniciativě, je samostatným subjektem s vlastní historií, cíli a posláním. V průběhu let podpořilo snahy nadace více než 30 dalších nizozemských nadací zaměřených na sociální a zdravotní program (Marková, 1996: 206-207).

CNF v České republice podporovala proces sociální transformace v postkomunistických zemích ve střední Evropě prostřednictvím podpory občanů a jejich aktivit na poli občanského sektoru, pomocí sociálně znevýhodněným skupinám občanů a posilováním sociální a zdravotní péče a vzdělávání (Annual Report 2003).

Spolupracující nizozemské nadace podporovaly začínající nové projekty neziskových organizací, které měly díky této podpoře šanci ukázat svou nosnost a prospěšnost. Svou podporou tak umožňovaly různým iniciativám a občanům za nimi stojícím projevit svůj názor, čímž posilovaly rozvoj demokracie a umožňovaly experimentování, hledání nových postupů a přispívaly tak k pluralitě pohledů na řešení otázek spojených s oblastí sociální péče (Hančilová 2005).

Podpora českého neziskového sektoru trvala od roku 1991 až do roku 2003, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Ještě před ukončením spolupráce v roce 2003, vznikla v roce 2001 Nadace Civilia jako samostatná česká nadace, která navazovala na dosavadní aktivity Spolupracujících nizozemských nadací. Založení nadace bylo plně financováno nizozemskou sesterskou nadací. Činnost spolupracujících nadací v České republice ale neskončila, nadále poskytovaly prostředky Nadaci Civilia a jejím prostřednictvím podporovaly projekty a organizace, které zvolily dle vlastního výběru (Annual Report 2003). V prosinci roku 2006 byla Nadace Civilia vymazána z nadačního rejstříku z důvodu fúze s Nadací Divoké husy.

4.4.2 Milieukontakt Oost Europa

Milieukontakt International je mezinárodní organizace angažovaných odborníků spolupracující s obrovskou sítí jednotlivců, organizací a institucí zasazujících se za lepší životní prostředí po celém světě. Strategii organizace je možno definovat ve třech bodech. Buduje kapacity, zapojuje občany a řeší problémy životního prostředí. Společnost byla založena v roce 1988 třemi organizacemi - Přátelé Země (International Friends of Earth International), Přátelé Země (Friends of the Earth Netherlands) a Nadace na ochranu přírody a životního prostředí (Stichting Natuur en Milieu). Organizace své aktivity rozvíjela nejdříve v Polsku, později Maďarsku, České republice, Slovensku a Rusku. Dříve se organizace oficiálně jmenovala Milieukontakt Oost Europa (Milieukontakt Východní Evropa), „Oost Europa“ bylo nahrazeno „international“ z důvodu rozšíření působení nejenom ve východní Evropě (Milieukontakt International).²⁸

Organizace začala poskytovat České republice pomoc hned po roce 1989. Byla financována především nizozemským ministerstvem životního prostředí, Nizozemskou radou církví, nadací Doen atd. Poskytovala granty od 500 do 2000 NLG (1 nizozemský gulden byl cca. 16 Kč), přičemž roční rozpočet pro ČR a SR činil cca. 10 000 NLG celkem. Mimo to měl místní konzultant k dispozici částku 900 NLG na operativní drobné příspěvky organizacím, které to naléhavě potřebovali (Marková, 1996: 151). Kontaktní osobou a koordinátorem pro ČR byl v Nizozemsku pan Sybe Visser, který mluvil česky,

²⁸ Milieukontakt International. [online] Dostupné z: http://milieukontakt.net/en/?page_id=4 [cit. 2013-6-1]

což bylo pro české neziskové organizace velmi příznivé, protože neznalost světového jazyka byla jednou z největších překážek fundraisingu.

Milieukontakt podpořil například projekt Občanské ligi v Ústí nad Labem – „Zapojení občanů do řešení regionálních problémů“, organizaci Děti Země a jejich konferenci o odpadech nebo valnou hromadu asociace ekologických organizací Zelený kruh. Důraz byl kladen také na vytváření kontaktů mezi českými a nizozemskými městy a regiony (například Ústecký kraj a provincie Zuid-Holland) a organizoval odborné ekologické poznávací pobyty v Nizozemsku pro české neziskové organizace.

4.4.3 DOEN Stichting

Nadace Doen byla založena v roce 1991 a v roce 1995 otevřela program na podporu životního prostředí pro východní Evropu. Na základě projektů poskytovala granty a půjčky nevládním organizacím. Hlavní cíle nadace jsou: podporovat realizaci vyvážených projektů, které zlepšují život lidstva a pomáhají životnímu prostředí, a to poskytováním grantů, půjček a bankovních záruk a upozorňování veřejnosti na dané problémy a možnosti jejich řešení.

Nadace podporovala především „akce“. Přednost měly projekty, kdy žadatelé chtěli něco „dělat“ (nizozemsky doen = dělat), před těmi, kteří chtějí diskutovat, pořádat konference nebo zprostředkovávat informace. Přednost měly projekty praktické aplikace vědeckého výzkumu před projektem výzkumu samotného. Nadace DOEN hledala inovační (nové) aktivity jak ve smyslu „nových“ (relativně neprozkoumaných) částí světa, tak ve smyslu nových strategií a metod (Marková 1996: 126). V České republice byly podporovány organizace orientující se na životní prostředí a jeho ochranu jako například Arnika.

4.4.4 Prins Bernard Fonds

V roce 1993 byl založen Fond pro východní Evropu (Oost Europa Fonds), který je spravován nadací Prins Bernhard Fonds. Hlavním cíle fondu je pomoc střední a východní Evropě v oblasti kultury a ochrany přírody. Hlavními zájmy fondu jsou charitativní projekty, vizuální umění, divadelní umění, kulturní výchova, ochrana památek

a historických budov a ochrana přírody (Prins Bernard Fonds).²⁹ Výše dotace pro organizaci se pohybovala mezi 10 000 – 150 000 NLG. Východoevropské organizace mohli žádat o podporu pouze prostřednictvím nizozemských nebo v Nizozemsku sídlících právnických osob. Žádost musela být podána písemně v nizozemštině. V České republice byl podpořen rozjezd činnosti Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor, portál ekolist.cz, nebo kulturno - hudební projekt „Lekce s Břetislavem Novotným“.

4.4.5 Solidarity Fund XminusY

XminusY je nezávislý pokrokový fond, který vznikl v r. 1968. Od té doby poskytuje politickou a finanční podporu různým organizacím a hnutím. Podporuje organizace, které bojují za změny na místní úrovni ve vlastní společnosti nebo na mezinárodní úrovni, a to v oblasti politické, ekonomické, sociální, ekologické nebo kulturní. Jedná se o soukromou agenturu, která získává peníze od cca 2500 nizozemských občanů, kteří chtějí vyjádřit svou solidaritu s lidmi bojujícími za svět založený na spravedlnosti a demokracii. XminusY ročně rozdělil asi 350 000 – 500 000 NLG. V České republice tato nadace podpořila například Hnutí Duha, jako organizaci, která pořádá kampaně proti atomové energii, proti nekritickému zavádění principů volného trhu ve společnosti a informování českých občanů o mnoha politických problémech (Marková 1996: 206).

4.4.6 Wilde Ganzen

Nadace Wilde Ganzen (Divoké husy) vznikla v roce 1957 a prostřednictvím nizozemských partnerů podporuje malé a specifické projekty rozvojových zemí a řady východoevropských zemí. Nadace podporuje pouze organizace, které mají v Nizozemsku partnerskou organizaci. Tou mohou být nadace, nebo školy, které navyšují finanční prostředky pro projekt. Projekty musí splňovat základní kritéria a to: proveditelnost, průhlednost, udržitelnost a povědomí o nákladech. Nadace podporuje projekty, které se zaměřují na pomoc lidem se zdravotním postižením, děti a mládež v chudinských čtvrtích a venkovských oblastech (Wilde Ganzen).³⁰

²⁹ Prins Bernard Fonds [online] Dostupné z: <http://www.prinsbernhardcultuurfonds.nl/t2.asp?path=rjc4c9w> [cit.2013-6-1]

³⁰ Wilde Ganzen. [online] Dostupné z: <http://www.wildeganzen.nl/over-wilde-ganzen/english/> [cit. 2013-6-1]

V roce 1997 byla založená česká nestátní nezisková organizace Nadace Divoké husy, jako partnerská organizace nizozemské nadace. Peníze Nadace získává z příspěvků od Wilde Ganzen, domácích i zahraničních dárců a prostřednictvím veřejné sbírky Lety divokých hus a z výnosů nadačního jmění. Finanční prostředky Nadace rozděljuje v grantovém programu Benefice s Divokými husami. O podporu mohou žádat nestátní neziskové organizace, které působí v sociální, zdravotní a humanitární oblasti v České republice a v rozvojových zemích. Jeho základním principem je zdvojení výnosů benefičních akcí až do výše 60 000 Kč. Tím Nadace motivuje neziskové organizace k dalším aktivitám a přispívá tak k větší autonomii a konkurenceschopnosti celé občanské společnosti. Od svého vzniku podpořily Divoké husy více než 1000 projektů částkou přesahující 40 milionů korun. Nadace se v roce 2006 sloučila s Nadací Civilia (partnerská nadace Spolupracujících nizozemských nadací) a v rámci programu Benefice s divokými husami převzala i její aktivity. Společně rozdělily více než 300 milionů korun mezi bezmála 1400 projektů.³¹

4.5 PROGRAM MATRA

Po roce 1989 podporovala v rámci pomoci střední a východní Evropě nizozemská vláda tyto programy: PSO (program ekonomické transformace), MATRA (program společenské transformace) a NMCP (konzultační program pro přenos know-how).³²

Program MATRA byl zahájen v roce 1993. Termín MATRA je vytvořen z holandských slov „maatschappelijk“ a „transformatie“, které znamenají transformace společnosti. Program vznikl jako reakce na revoluční události, které se přehnalý střední a východní Evropou koncem 80. let. Ty zásadně změnily nejenom ekonomický řád, ale také společnost v dané zemi, včetně vztahu mezi vládou a občany. Nizozemská společnost, opět navazující vztahy s těmito „novými zeměmi“ zároveň nabídla také vlastní zkušenost s podporou změn ve vztahu mezi občanem a státní správou (Ministry of Foreign Affairs, 2009).

³¹ Nadace Divoké husy. [online] Dostupné z: http://divokehusy.cz/o_nas/o_nadaci/ [cit. 2013-6-1]

³² Maatschappelijke Transformatie Langs Wegen Van Geleidelijkheid. Samenvattend Rapport Van Het Evaluatieonderzoek Naar MATRA Projecten Programma (MPP) & MATRA Kleine Ambassadeprojecten (KAP) 1999 – 2003.

Základním cílem programu MATRA byla podpora demokratizace. V průběhu let se ale cíl programu změnil na: podporu sociálního dialogu a vládní odpovědnosti prostřednictvím podpory rozvoje občanské společnosti a zlepšení fungování vlády a vytvoření bilaterálních vztahů s těmito zeměmi (www.minbuza.nl)³³.

V rámci programu MATRA existovalo několik podprogramů, které se lišily svým zaměřením:

- Matra Projects Programme: hlavní náplní tohoto programu je „twinning“, takže partnerství v oblasti sportu, kultury, ale zahrnuje také školení státních zaměstnanců na místní úrovni.
- Matra Small Embassy Projects Programme: program, který se zaměřuje na drobné iniciativy místních nevládních organizací. Program Matra je řízen velvyslanectvím Nizozemského království v partnerské zemi a finančně podporuje iniciativy místních nevládních organizací
- Matra Political Parties Programme: program, který podporuje proces transformace nových demokracií v pluralitní politický systém, zahrnuje školení hlavních představitelů nově vzniklých politických stran.
- Matra Small Activities Programme: podpůrný program pro spolupráci na úrovni komunit, který je zajišťován Národní komisí pro mezinárodní spolupráci a udržitelný rozvoj (Ministry of Foreign Affairs 2005).

4.6 PROGRAM MATRA/KAP

Základní koncept, na kterém byl program MATRA/KAP založen je, že pluralitní občanská společnost funguje efektivněji, pokud se jí lidé aktivně účastní. Program MATRA/KAP byl velmi užitečný nástroj, protože podporuje širokou škálu drobných činností prováděných všemi druhy skupin a jednotlivců. Cílem programu bylo rozvoj otevřené, pluralitní a demokratické společnosti (www.minbuza.nl)³⁴

³³ Ministry of Foreign Affairs. [online]. Dostupné z: http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013-6-1]

³⁴ Ministry of Foreign Affairs. [online]. Dostupné z: http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013-6-1]

Specifikem tohoto programu by jeho zaměření na malé a méně okázalé druhy iniciativ, které jsou obvykle přehlíženy. V tomto ohledu je tento program jedinečný a to je to, co ho odlišuje od programů jiných dárců. Program MATRA/KAP byl koordinován z nizozemského velvyslanectví v dané zemi, protože právě ono bylo obeznámeno s místním prostředím. Vedlejším efektem programu je také rozvoj bilaterálních vztahů s hostitelskou zemí (www.minbuza.nl).³⁵

Program MATRA/KAP byl poptávkou řízený program, a proto podporoval pouze iniciativy cílové skupiny. Projekty obecně musely podporovat proces transformace v pluralitní demokratické společnosti a tím pomáhat vytvářet silnější a pestřejší občanskou společnost. Tento proces transformace probíhal v následujících 12 oblastech: Legislativa a právo, Veřejná správa, veřejný pořádek a policie, Informace a média, Lidská práva/menšiny, Nevládní organizace, Životní prostředí, Práce a sociální politika, Kultura, Sociální péče, Zdravotní péče, Bydlení, Vzdělávání. (Ministry of Foreign Affairs 2005).

Předkládaný projekt, kterým organizace žádaly o podporu v rámci programu MATRA/KAP musel splňovat tyto základní podmínky:

- Musel být v souladu s cíli programu
- Musel být založen na domácí iniciativě
- Muselo ho být možné realizovat v místních podmínkách
- Cílová skupina musela být jasně definována a musela se aktivně podílet na realizaci projektu
- Nekomerční charakter
- Nesměl překročit délku trvání 12 měsíců (Ministry of Foreign Affairs 2005)

Toto byli základní podmínky při hodnocení projektů, jakési minimální standardy. Dalšími kritérii, které musely organizace splňovat se zabývá empirická část práce.

Za nezpůsobilé pro financování z programu MATRA/KAP se považovaly:

³⁵ Ministry of Foreign Affairs. [online] Dostupné z: http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013-6-1]

- Projekty které byly opakováním minulých projektů, nebo které se začaly realizovat ještě před podáním žádosti
- Provozní náklady (mzdy, fixní náklady, nájemné, elektřina, voda, plyn)
- Charitativní činnosti
- Mezinárodní cestovné výlohy
- Obchodní činnosti
- Činnosti, jejichž cílovou skupinou byly centrální vlády (Ministry of Foreign Affairs 2005)

Jistou komplikací pro nevládní organizace bylo, že neziskové organizace, které se ucházely o grant musely vytvořit vždy nový projekt. Nevládní organizace navrhovaly, zda by bylo možné získat finanční příspěvek na tři roky. Tento návrh však neodpovídal směrnicím MATRA/KAP, proto ho nebylo možné realizovat. Podpora v rámci tohoto programu tedy nebyla dlouhodobá, ale měla za cíl aktivizovat neziskové organizace.³⁶

4.6.1 Evaluace programu MATRA/KAP

Program MATRA/KAP probíhá od roku 1993. Za období 20 let se program postupně přesouval na východ. K první vlně podpořených zemí patřilo Polsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Litva, Lotyšsko a Estonsko. V druhé vlny byly podporovány: Bulharsko, Chorvatsko, Rumunsko, Srbsko, Černá Hora a Turecko. Dále Bělorusko, Ruská federace a Ukrajina. V poslední vlně to pak je: Alžírsko, Jordánsko, Libanon, Maroko, Sýrie a Tunisko. Tak jak se mění podporované země, tak se mění i program MATRA. Vláda Nizozemska se snaží pravidelně vyhodnocovat poskytovanou pomoc tak, aby byla efektivní a účelná. (Ministry of Foreign Affairs 2005).

Výzkum (2005)³⁷, který byl proveden v roce 2005 mapoval program Matra Projects Programme (MPP) a Matra Small Embassy Project (KAP) v letech 1999 – 2003. Zadáání znělo prozkoumat, do jaké míry byly programy účinné, efektivní, proveditelné a udržitelné.

³⁶ Zdroj: interní dokument ambasády

³⁷ Maatschappelijke Transformatie Langs Wegen Van Geleidelijkheid. Samenvattend Rapport Van Het Evaluatieonderzoek Naar MATRA Projecten Programma (MPP) & MATRA Kleine Ambassadeprojecten (KAP) 1999 – 2003.

Výsledky výzkumu byly následující:

Účinnost programu - Jelikož byli cíle programu KAP obecné, pouze se vztahující k demokratizaci střední a východní Evropy a zvýšení účasti občanů na veřejném životě, nelze jednoznačně říci, jestli se tak stalo, protože neexistují žádná měřitelná a definovaná kritéria, která bychom mohli použít. Z výzkumu účinnosti na vzorku Rumunska, Slovenska a Ruska však vyplývá, že účinnost projektů byla obecně dobrá.

Efektivita programu - Pro zkoumání efektivity opět chyběly údaje, na základě kterých by se dala efektivita přesně změřit. Zkoumal se tedy vztah mezi skutečnými náklady a dopady projektu, i když i toto zkoumání bylo značně omezeno. Závěr šetření po prozkoumání nákladů a výdajů byl, že k žádnému nadměrnému překročení rozpočtu nedošlo.

Proveditelnost programu - Cíle programu MATRA/KAP jsou sice formulovány abstraktně, ale formální kritéria pro projekty obecně a projektové žádosti jsou jasná. Obecná formulace programových cílů znamená, že není možné měřit, do jaké míry projekty přispívají ke společenské transformaci. Doporučením je, že i na úrovni projektu je potřebné pracovat s jasnými a realistickými strategickými cíli. Z výzkumu vyplývá, že projekty s ambiciózními cíli a vysokým očekáváním jsou méně úspěšné jiné projekty.

Udržitelnost programu - Přestože je opět složité měřit životnost projektu, budoucnost projektů programu KAP byla hodnocena pozitivně. Tento odhad se zakládá na názorech těch, kteří se přímo podílejí na realizaci projektu. Udržitelnost není chápána pouze ve smyslu pokračujícího financování dané činnosti, ale může mít i formu navázání partnerství, nebo podporu a zvyšování povědomí o projektu.

Obecným problémem tedy zůstává, jak měřit výsledky a účinky projektů. Účinky obvykle měřit nejde. Výsledky se měří především z hlediska počtu akcí a efektu, který se uvádí v plánu každého projektu. Do jaké míry se společnost změnila po realizaci projektů,

není mapováno. Podle Rozvojového programu OSN je to důsledek toho, že jasná kritéria a ověřitelné ukazatele jsou zřídka definované v projektech (www.minbuza.cz).³⁸

Nicméně i přes tyto omezení dokázali výzkumníci identifikovat faktory úspěchu projektů a faktory selhání projektů. Mezi faktory které předpokládaly úspěch projektů patřily specifické cíle projektu, zapojení občanů, dostatek podpory projektu i ze strany lokálních autorit, aktuálnost tématu projektu, ale hlavně lokální zacílení (Ministry of Foreign Affairs 2005: 17). Podmínka lokálního zacílení projektu a podpora místních aktivit úzce souvisí s oficiální rozvojovou politikou Nizozemska, která se jak bylo popsáno v podkapitole historie rozvojové pomoci, cíleně zaměřuje na podporu zdola nahoru (bottom up proces).

Jako faktory selhání byly identifikovány následující: politická situace v zemi působí proti projektu, organizační struktura projektu je nedostatečná, abstraktní nebo nereálné cíle, zpoždění realizace (Ministry of Foreign Affairs 2005: 17).

Příkladem země, kde politická situace v zemi představuje jisté riziko pro úspěšnou realizaci projektů je Ruská federace. Jak zmiňuje Bernard Meijerman, koordinátor programu MATRA, v Rusku se snaží podporovat i projekty, které podněcují společnost k diskusi a u některých takových projektů se vyskytovali problémy jako například když, rezervovaná místnost pro veřejnou diskusi v hotelu nebyla najednou k dispozici.³⁹

Zmíněné abstraktní nebo nereálné cíle byli také problémem při realizaci programu MATRA/KAP v České republice (viz empirická část).

Zajímavou myšlenku představil Bernard Meijerman, když na otázku o kritériích úspěchu programu MATRA/KAP řekl: „Největším kritériem úspěchu je, když je nakonec program MATRA v dané krajině zrušen. Znamená to totiž, že proces transformace byl ukončen. I když, kdo může s jistotou říci, že transformace je dokončena“? V dalších odpovědích však přiznává, že úspěch je to, když mezi hostitelkou krajinou a Nizozemskem, nebo partnerskými organizacemi zůstane úzký kontakt, protože to, čeho

³⁸ Ministry of Foreign Affairs. [online] Dostupné z:http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013-6-1]

³⁹ Vijftien jaar Matra. 2009. Bernard Meijerman. [online] Dostupné z:http://www.prospektonline.nl/prosabl/ablak/artikelen2009/matra_dec.html [cit. 2013-6-1]

chce program prostřednictvím projektů a spolupráce dosáhnout, je dle Meijermana změna mentality.⁴⁰

⁴⁰ Vijftien jaar Matra. 2009. Bernard Meijerman. [online] Dostupné z: http://www.prospektonline.nl/prosabl/ablak/artikelen2009/matra_dec.html [cit. 2013-6-1]

EMPIRICKÁ ČÁST

6.1 CÍLE VÝZKUMU

Cílem výzkumné části práce bylo zodpovězení výzkumných otázek, které se zabývají nizozemským programem MATRA/KAP, který byl realizován v České republice od roku 1995. Zkoumala jsem kritéria pro získání podpory v grantovém řízení a celkovou zkušenost s programem v České republice ze strany Nizozemska a na straně druhé jsem zkoumala pohled podpořených neziskových organizací a přínos programu pro tyto organizace. Program MATRA je programem rozvojové pomoci pro potřebné země. Nizozemsko je na mezinárodním poli jedním z největších podporovatelů rozvojové pomoci, které se věnuje aktivně již od 2. světové války. Proto jsem si pro zkoumání vybrala projekt nizozemského Ministerstva zahraničních věcí MATRA/KAP.

6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

V empirickém výzkumu je zapotřebí, aby data byla spojena s koncepty a koncepty s daty a aby spojení mezi koncepty a daty bylo těsné, logické a konzistentní. Koncepty jsou v podstavě vestavěny do výzkumných otázek. Představa empirického kritéria je ta, že dobře navržené a formulované otázky indikují, jaká data jsou zapotřebí, abychom je zodpověděli (Punch 2008: 44).

Cílem práce bylo zodpovědět tyto základní výzkumné otázky:

1. Jaké neziskové organizace v České republice čerpaly finanční prostředky v rámci grantového řízení projektu MATRA/KAP?
2. Jaká kritéria byla stanovena pro získání podpory v grantovém řízení?
3. Jakou získali poskytovatelé podpory zkušenost s projekty podpořených organizací?
4. Jak hodnotí příjemci pomoci – vybrané neziskové organizace projekt MATRA/KAP a v čem vidí přínos pro jejich organizaci?

Za účelem zodpovězení výzkumných otázek 2. a 3. byl vytvořen dotazník s otevřenými otázkami pro realizátory programu MATRA/KAP. Dotazník obsahoval tyto otázky:

1. Jaká byla Vaše role v programu MATRA/KAP?

2. Jaká kritéria byla stanovena pro získání podpory v grantovém řízení? Na co jste kladli největší důraz při hodnocení projektových žádostí?
3. S čím měli žadatelé největší problém v žádostech o grant z hlediska naplnění požadovaných kritérií?
4. Jakou jste získali jako poskytovatelé podpory zkušenost s projekty podpořených organizací?
5. Jaké byly nejčastější problémy související s realizací projektů? (související s komunikací, vyhodnocením přínosu, personálním obsazením, finanční částí projektu, atd.)
6. Čím se naopak vyznačovala dobrá spolupráce s podpořenými organizacemi? (příklad dobré praxe)
7. Jak celkově hodnotíte realizaci programu MATRA/KAP v České republice?

Za účelem zodpovězení výzkumných otázek byly uskutečněny rozhovory s představiteli vybraných neziskových organizací s následujícími otázkami:

1. Jak hodnotíte program MATRA/KAP v České republice? (obecně, ne jenom ve vztahu k Vaší organizaci)
2. Z čeho jste vycházeli při psaní projektu? Vznikl Váš projekt na základě vypsání grantového řízení programu MATRA, nebo jste toto grantové řízení pouze využili pro rozvoj nebo inovaci již stávajících aktivit?
3. Jaké byly cíle Vašeho projektu? Čeho jste chtěli prostřednictvím projektu dosáhnout?
4. Jaká byla Vaše role v projektu?
5. Jaké byly podle Vás kritéria úspěšnosti? Co si myslíte, proč byla právě Vaše organizace úspěšná?
6. Na co jste kladli největší důraz při psaní projektu?
7. S čím jste měli při psaní projektu největší problém? (týkající se obsahu grantové výzvy, naplnění požadovaných specifických kritérií atd.)
8. Jaký byl přínos projektu pro Vaši organizaci? V krátkodobém a dlouhodobém horizontu.
9. Byla pro Vás realizace projektu v rámci programu MATRA/KAP něčím zásadní? Nebo její přínos vnímáte jako srovnatelný s ostatními Vámi realizovanými projekty?

6.3 METODOLOGIE

6.3.1 Výběr vzorku

V kvalitativním výzkumu si vzorky výzkumu vybíráme tak, aby nakonec mohlo dojít k zobecnění teorie, na rozdíl od kvantitativního výzkumu, který má zajistit zobecnění výsledků směrem k populaci (Silverman 2005: 118, Hendl, 2005: 150). Ve svém výzkumu jsem pro výběr vzorku použila metodu účelově zaměřeného výběru, kterou Hendl (2005) charakterizuje jako volbu informačně bohatých případů pro hlubší studium. Počet případů a jejich výběr závisí na účelu studie (Hendl 2005: 154). Výběr vzorku tedy není náhodný. Výzkumný vzorek se skládal ze dvou skupin respondentů, a to koordinátorů projektu MATRA/KAP a dvou nejúspěšnějších neziskových organizací - příjemců podpory z programu MATRA/KAP dle doporučení koordinátorky programu MATRA/KAP.

Jako první jsem oslovila nizozemskou ambasádu, která byla realizátorem programu v České republice. Při výběru 3 respondentů bylo určeno kritérium působnosti na ambasádě v průběhu realizace programu MATRA/KAP. Jednalo se tedy o koordinátory, kontaktní osoby nebo posuzovatele projektů, kteří byli schopni zodpovědět otázky o kritériích pro získání podpory v grantovém řízení a popsání zkušenosti s projekty podpořených organizací. Konkrétně to byli paní Anna Kloudová, která pracovala na ambasádě jako koordinátorka a kontaktní osoba pro žadatele, dále Geertje (Tolsma) Spanjaard (praktikantka na půlroční stáži na nizozemské ambasádě a osoba zodpovědná za vyhodnocování projektů) a pan Franta Wijchers, první tajemník Velvyslanectví Nizozemského království v letech (1993-1999) a hlavní koordinátor programu MATRA na nizozemském Ministerstvu zahraničních věcí (2004-2008). Paní Spanjaard a pana Wijcherse jsem kontaktovala prostřednictvím profesní sociální sítě LinkedIn s žádostí o spolupráci. Paní Kloudovou jsem kontaktovala písemně, dle druhu kontaktu, který mi poskytli pracovníci na nizozemské ambasádě.

V případě neziskových organizací se jedná o výběr, který „je zaměřen na extrémní případy, které využívají vysoce neobvyklých projevů daného fenoménu, který je středem zájmu“ (Miles, Huberman 1994: 28). Nejednalo se o typologicky protikladné póly (nejlepší – nejhorší), ale o výběr dvou nejúspěšnější organizací, které čerpali prostředky z programu MATRA/KAP. Jednalo se o organizace Agora Central Europe a občanské sdružení CEDR.

Důvodem nastavení kritéria úspěšnosti u organizací je následné zkoumání přínosu programu MATRA/KAP pro tyto organizace. Posouzení úspěšnosti organizací je založeno na expertním úsudku koordinátorky programu MATRA/KAP paní Anny Kloudové, která na nizozemské ambasádě pracovala jako koordinátorka a kontaktní osoba pro žadatele nejdéle ze všech oslovených respondentů a byla nejvíce v kontaktu s podpořenými organizacemi. Zmíněné dvě organizace byly vybrány, protože během realizace projektu prokázali nejlepší schopnost držet se cílů projektu a úspěšně projekt realizovat.

Posláním Agory CE je posilovat proces demokratizace naší společnosti. Agora CE dlouhodobě usiluje o zlepšení komunikace a spolupráce mezi občany a radnicemi, povzbuzuje zájem občanů o věci veřejné s cílem zvýšení politické kultury v ČR⁴¹

Občanské sdružení CEDR - komunitní centrum. Občanské sdružení podporuje vzdělanost, profesní rozvoj, zaměstnanost, dobrovolnictví, odstraňování bariér na trhu práce, integraci minorit do společnosti a zamezení sociálnímu vyloučení osob. Působí v regionu Šluknovského výběžku a regionu Českého Švýcarska⁴²

Respondenty z neziskových organizací – paní Ivanu Bursíkovou, ředitelku organizace Agora a projektovou manažerku podpořeného projektu a pana Miroslava Řebíčka – ředitele občanského sdružení CEDR a projektového manažera podpořeného projektu jsem kontaktovala telefonicky. Následně jsme si domluvili schůzku, na které se uskutečnil rozhovor.

Finální výzkumný vzorek tedy pozůstával ze třech koordinátorů programu MATRA/KAP a dvou představitelů nejúspěšnějších neziskových organizací.

⁴¹ Agora Central Europa. [online]. Dostupné z: <http://www.agora-ce.cz/>

⁴¹ CEDR občanské sdružení [online] Dostupné z: http://os-cedr.cz/_o_cedru

6.3.2 Výzkumné metody

V první etapě výzkumu jsem pro sběr dat zvolila techniku dotazníku s otevřenými otázkami pro zástupce poskytovatele podpory – paní Kloudovou, paní Spanjaard a pana Wijcherse. Tato technika byla zvolena z důvodu nemožnosti uskutečnění rozhovoru s respondenty. Dotazník s otevřenými otázkami se jevil jako nejvhodnější alternativa za účelem získání odpovědí na otázky o kritériích pro získání podpory a zkušenostech s projekty podpořených neziskových organizací.

Hendl uvádí, že: „dotazník je v podstatě způsob psaného řízeného rozhovoru. Na dotazy, které jsou na rozdíl od rozhovoru psané, se vyžadují písemné odpovědi. Respondent odpovídá na otázky volně dle svého uvážení. Při sestavování dotazníků je třeba promyslet a přesně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu, logicky a stylisticky správně připravit konkrétní otázky. Otevřené otázky (resp. otázky s otevřeným zakončením) dávají odpovědím tázaného širší rámec. Kladou málo omezení na odpovědi, mohou ukázat na důležité vztahy a souvislosti. Otázky tohoto typu jsou pružné, mají možnost prohlubování“ (Hendl 2005: 186).

Při sestavování otázek v dotazníku jsem dbala na to, aby byla každá otázka formulována srozumitelně. Jelikož se jednalo o písemnou formu, nebylo by v případě neporozumění dotazu respondentovi možné otázku vysvětlit. Důraz byl kladen také na exaktnost anglického překladu, jelikož dva ze tří respondentů byli Nizozemci. Nesprávná formulace otázek v angličtině by mohla pozměnit význam otázky a tím zkreslit výstupy.

Další metodou, kterou jsem použila, byla obsahová analýza dokumentů. Konkrétně se jednalo o analýzu interních dokumentů nizozemského velvyslanectví v Praze: „*Overzicht van organisaties in MATRA/KAP 1997 - april 2001*“ (Přehled organizací v MATRA/KAP 1997 – duben 2001), „*Overzicht van NGO's per sector*“ (Přehled nevládních organizací podle odvětví) a dalších dokumentů bez specifického označení. Analýza dokumentů patří k standardní aktivitě, jak v kvalitativním, tak kvantitativním výzkumu. Výhodou této techniky je rozmanitost dokumentů a okolnost, že data nejsou vystavena působení zdrojů chyb nebo zkreslení, jež vznikají při uskutečňování rozhovorů nebo při pozorování, testování a měření (Hendl 2005: 132).

V druhé etapě výzkumu jsem pro sběr dat zvolila polostrukturovaný rozhovor pro paní Bursíkovou a pana Řebíčka. Při rozhovorech s představiteli neziskových organizací bylo vhodné, aby byl rozhovor veden méně striktní cestou, už jenom z důvodu, že předmětem rozhovoru byli události před mnoha lety. Základní rámec rozhovoru by pevně daný tak, aby se výpověď respondenta dotkla všech výzkumných otázek. Zároveň však měli respondenti možnost odpovídat nad rámec položené otázky a dokreslit svou výpověď dalšími skutečnostmi, aby tak vznikl plný obraz dané skutečnosti. Rozhovory trvali přibližně 20 minut.

Základem úspěšného polostrukturovaného rozhovoru je kvalitní příprava. V této souvislosti jsem před rozhovory důkladně načetla žádost o grant, průběžnou i závěrečnou zprávu, případně další dokumenty, které mi organizace zaslaly. Tato příprava se v průběhu rozhovorů ukázala jako důležitá. V momentech, kdy si respondenti nemohli na některé skutečnosti související s otázkou vzpomenout, jsem měla možnost jim určitá fakta připomenout. Rozhovory byly nahrávány na diktafon, s čím byli respondenti srozuměni (viz oddíl Etická otázka výzkumu).

6.3.3 Metody zpracování a vyhodnocování dat

Sběr dat je pro výzkumníky jednou z nejdůležitějších etap výzkumu, protože získaná data obsahují informace o řešené výzkumné otázce. V kvalitativním výzkumu probíhá analýza dat zároveň s výzkumem. A to zejména proto, aby v případě nutnosti bylo ještě možné doplnit chybějící data, nebo hledat nové zdroje dat. Proces sběru dat a analýzy pokračuje iterativně až do okamžiku, kdy výzkumník rozhodne, že bylo dosaženo výzkumného cíle (Hendl 2005: 223). Kvalitativní data nemají strukturovanou podobu jako data v kvantitativním výzkumu, což do jisté míry komplikuje jejich vyhodnocení a je tedy uměním zpracovat data smysluplným a užitečným způsobem a nalézt odpověď na položené výzkumné otázky (Hendl 2005: 223-224).

Proces analýzy jsem začala organizací dat, abych s nimi mohla lépe a efektivněji pracovat. Jako první jsem pracovala s dotazníky s otevřenými otázkami. Prvním krokem po pečlivém načtení a výtífování kritických míst byla redukce dat skrze sumarizaci

a kategorizaci. K tomuto jsem využila metodu otevřeného kódování. Hendl uvádí, že kódování rozkrývá data směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci (Hendl 2005: 246). Po opakovaném pročitání jednotlivých odpovědí respondentů se mi začali utvářet předběžné obecné kategorie. Všechny varianty a nápady jsem zapisovala do poznámek. Posléze jsem kontrolovala, jestli přidělený kód k danému celku patří, anebo byl vytvořen narychlo bez hlubší spojitosti s tématem. Rovněž ne každý vytvořený kód byl v analýze použit. Dále jsem pracovala pouze s kódy, které souvisí s výzkumnými otázkami. Důležitou zásadou výzkumníka je, aby se v každé fázi výzkumu vracel k výzkumným otázkám a připomínal si, co vlastně zkoumá a co je předmětem jeho zájmu, aby se vyhnul tomu, že se bude zabývat sice zajímavými daty a kódy, ale pro výzkumnou otázku nepoužitelnými. Následně po dokončení kódování jsem postupovala metodou konstantní komparace, kdy jsem se snažila pomocí srovnávání identifikovat podobnosti, ale také rozdíly. Závěrečná část analýzy vedla k integraci a stabilizaci pojmů.

Obdobně jsem pokračovala při analýze polostrukturovaného rozhovoru. Nejdříve jsem rozhovory, které jsem nahrávala na diktafon, přepsala do textových poznámek. Poté jsem začala s kategorizací pomocí otevřeného kódování dat. Jednotlivým významovým jednotkám nebo kategoriím jsem přiřazovala kódy. Opakovaným procházením docházelo k třídění, redukci a stabilizaci kódů.

Obsahovou analýzu dokumentů, kterou jsem provedla na základě interních dokumentů k projektu MATRA/KAP jež jsem měla k dispozici z archivu nizozemského velvyslanectví. Začala jsem překladem materiálu z nizozemštiny do češtiny. Jelikož se jednalo o interní, neoficiální poznámky o zkušenostech s jednotlivými organizacemi, materiál obsahovat spoustu hovorových výrazů a zkratk. K překladu jsem si proto přizvala překladatelku z nizozemštiny, aby byl překlad co nejpřesnější a zkreslení informací z důvodu nedokonalého překladu co nejmenší. Poté jsem opět postupovala metodou otevřeného kódování a postupnou redukcí jsem se dopracovala k jednotlivým výsledným kategoriím.

6.3.4 Omezení a limity výzkumu

Punch (2008) definuje omezení (limitaci) jako omezující podmínky nebo restriktivní nedostatky, které jsou přítomny v plánu výzkumu. Každá studie má tato omezení a mají být zmíněna v návrhu výzkumu, přestože se stále trvá na významu studie“. (Punch 2008: 105)

Při výběru tématu a přípravě projektu diplomové práce jsem se snažila identifikovat praktické i teoretické hranice projektu, které mohou ovlivňovat jeho rozsah i kvalitu a na které chci upozornit.

Prvním limitem a omezením je v případě výzkumu podpory českých neziskových organizací v rámci projektu MATRA/KAP hledisko a působení času. Od začátku projektu v roce 1997 uběhlo 16 let. Tento fakt způsoboval omezení hlavně v souvislosti s přesností odpovědí respondentů. Při rozhovorech uváděli respondenti, že si určité věci už nepamatují.

Další úskalí souvisí s použitím jednotlivých metod a technik šetření. Při oslovování realizátorů projektu MATRA/KAP z nizozemské ambasády jsem narazila na problém, že žádný z aktuálních zaměstnanců ambasády tam v letech, kdy byl realizován projekt MATRA/KAP nepracoval. Zaměstnanci mi doporučili kontaktovat koordinátorku projektu, která na ambasádě již nepracuje. Koordinátorka mi byla ochotna odpovědět pouze písemně. Z tohoto důvodu jsem jako způsob získání dat zvolila dotazník s otevřenými otázkami, i když má tento oproti rozhovoru menší vypovídající hodnotu. Stejnou techniku dotazování jsem použila i u dvou dalších oslovených realizátorů projektu. Jednalo se o koordinátorku, která na ambasádě pracovala rok a poté se vrátila do Nizozemska a prvního tajemníka ambasády v letech (1993-1999) a poté pracovníka na nizozemském Ministerstvu zahraničních věcí koordinujícího pomoc z programu MATRA. Zohlednění etických problému řeší následující oddíl.

6.3.5 Etická otázka výzkumu

Každý výzkum má etické dimenze a ty by měli být v průběhu zkoumání respektovány. Při psaní práce a hlavně při provádění výzkumu jsem si byla vědoma etických problémů, které by se mohli vyskytnout a snažila jsem se jim aktivně předcházet.

Punch (2008) k tomuto tématu uvádí, že „etická odpovědnost výzkumníka zahrnuje všeobecné principy akademické integrity a poctivosti a respekt k ostatním lidem, kteří se na výzkumu podílejí. Při přípravě návrhu výzkumu je nutné si uvědomit etické aspekty projektu, znát a vyrovnat se s univerzitními požadavky týkajícími se etických záležitostí a napsat návrh výzkumu s ohledem na tyto etické aspekty“. (Punch 2008: 86)

První otázka, kterou jsem v souvislosti s etikou při výzkumu musela řešit, je informovaný (poučený) souhlas. Protože jsem rozhovory nahrávala na diktafon, vždy na začátku jsem dotazovanému položila otázku, jestli s rozhovorem a jeho nahráváním souhlasí. Ještě jednou jsem dotazovaného informovala o využití dat a poznatků a jejich dalším zpracování pro účely diplomové práce. Také jsem připomněla, proč byli právě oni vybráni k účasti na výzkumu.

Cílem bylo, aby účastníci rozhovoru byli adekvátně informováni o zásadách spolupráce a jejich roli ve výzkumu, protože jak uvádí Hendl (2008), „všichni účastníci musí být poučeni o svých právech a souhlasit s dohodnutými principy práce dříve, než výzkum začne (Hendl 2008: 30).

V průběhu sběru dat jsem narazila také na otázku diskrétnosti a anonymity. Pro účely práce jsem měla možnost nahlédnout do archivu ambasády Nizozemského království v Praze a studovat dokumenty k projektu MATRA/KAP. Součástí dokumentů bylo i krátké hodnocení spolupráce a záznam zkušeností s každou organizací. Toto hodnocení jak pozitivních tak negativních zkušeností bylo pro moji práci nesmírně zajímavé, jelikož se jedná o autentické hodnocení organizací pouze pro účely ambasády. Nicméně toto hodnocení obsahovalo také konkrétní jména lidí z neziskových organizací. Jelikož se jednalo o neveřejný, interní materiál ambasády, rozsah jeho využití jsem podrobně konzultovala s pověřeným pracovníkem ambasády. Výsledným řešením bylo, že v práci

bude zveřejněn pouze přepis hodnocení spolupráce bez zveřejnění jmen organizací, kterých se hodnocení týká, za účelem zachování jejich anonymity. Také identifikační údaje jako jména konkrétních osob, nebo organizací byli nahrazeny značkou XY.

6.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

6.4.1 Výzkumná otázka č. 1

Cílem analýzy dokumentů bylo zodpovědět **výzkumnou otázku č. 1: Jaké neziskové organizace v ČR čerpaly finanční prostředky v rámci grantového řízení projektu MATRA/KAP?** Pro analýzu byly použity interní dokumenty nizozemské ambasády obsahující přehled organizací za rok 1995 – 2000⁴³, přičemž ke každé organizaci bylo přiřazeno projektové číslo, název projektu nebo aktivity, výše finanční podpory a místo realizace projektu.

Nejdříve jsem zjišťovala počet podpořených a nepodpořených organizací, výsledek je následující:

Tab 3. Přehled podpořených a nepodpořených žádostí o grant

Rok	Podané žádosti	Podpořené žádosti	Nepodpořené žádosti
1995	25	24	1
1996	12	11	1
1997	27	25	2
1998	36	26	10
1999	71	32	39
2000	51	31	20

Zdroj: vlastní výzkum

⁴³ Z důvodu omezeného zdroje dat a absence materiálů pokrývajících celé období realizace projektů v rámci programu MATRA/KAP jsem analyzovala pouze dostupný materiál z období 1995 – 2000.

Po nastudování přehledu organizací, jsem ke každé podpořené organizaci přiřadila oblast činnosti, které se věnuje. Informace jsem získávala z webových stránek organizací a částečně interních dokumentů ambasády. Postupovala jsem dle rozdělení, které identifikovala nizozemská ambasáda jako transformační oblasti.⁴⁴ Jednotlivým oblastem jsem přiřadila číslo a to v tomto pořadí: 1- Kultura, 2- Vzdělávání, 3- Rozvoj nevládních organizací, 4- Životní prostředí, 5- Veřejná správa a veřejný pořádek, 6- Zdravotní péče, 7- Lidská práva a menšiny, 8- Informace a média, 9- Práce a sociální politika, 10- Bydlení, 11- Legislativa a právo, 12- Sociální péče.

Tab 4. Rozdělení podpořených organizací dle transformačních oblastí

Organizace	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Součet
Oblast č.1	2	1	2	2	-	1	8
Oblast č.2	4	1	7	2	3	3	19
Oblast č.3	-	1	1	5	9	3	19
Oblast č.4	1	1	3	5	5	3	18
Oblast č.5	4	1	2	-	2	3	12
Oblast č.6	4	1	1	3	1	1	11
Oblast č.7	5	2	4	5	7	9	32
Oblast č.8	-	-	-	-	1	2	3
Oblast č.9	1	1	1	1	-	-	4
Oblast č.10	-	-	-	-	-	-	-
Oblast č.11	-	1	1	-	1	1	4
Oblast č.12	3	1	3	3	3	4	17

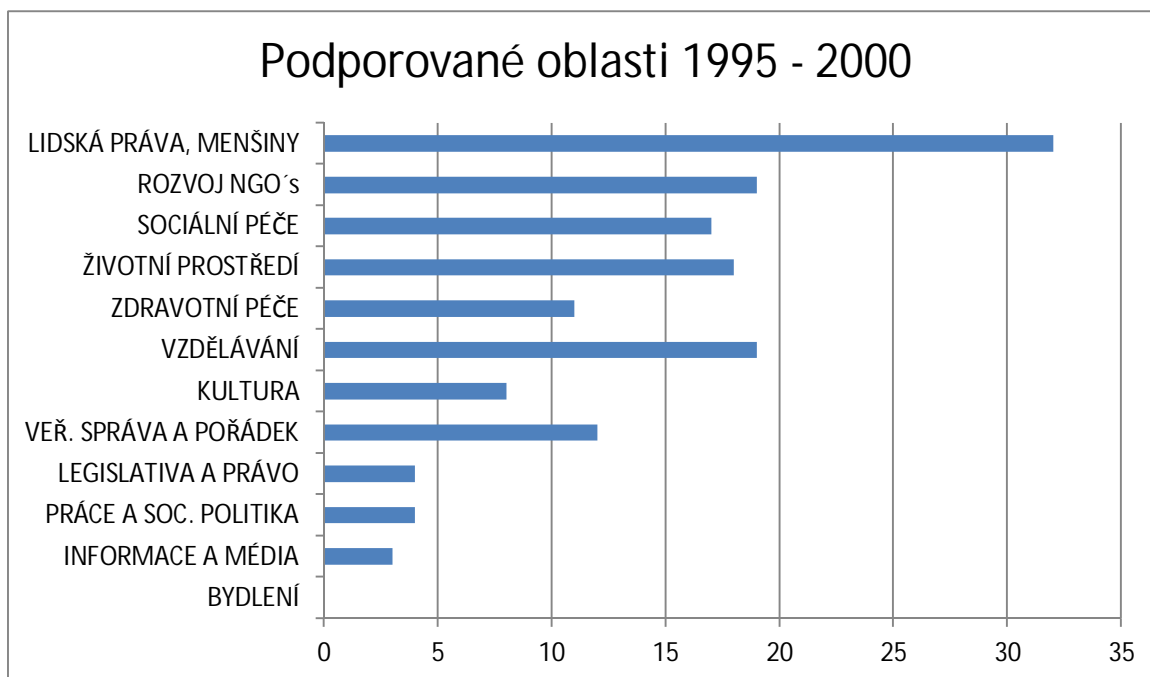
Zdroj: vlastní výzkum

Z výsledků analýzy vyplývá, že v období 1995 – 2000 bylo podpořeno celkově 32 organizací působících v oblasti lidských práv a menšin. Tato oblast je dominantní po celou dobu zkoumaného období realizace programu. Významně podpořené byly také organizace zabývající se rozvojem neziskových organizací a vzděláváním, celkově 19. Dále bylo

⁴⁴ Ministry of Foreign Affairs. [online]. Dostupné z: http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013- 6-1]

podpořeno 18 organizací z oblasti životního prostředí. K nejméně podporovaným organizacím patřily ty, které se zabývaly legislativou a právem, informacemi a médií a oblastí sociální politiky. Během let nebyla podpořena žádná organizace působící v oblasti bydlení.

Tab 5. Celkový přehled podpořených organizací dle transformačních oblastí

Zdroj: vlastní výzkum

6.4.2 Výzkumná otázka č. 2

Cílem analýzy rozhovorů bylo zodpovězení **výzkumné otázky č. 2: Jaká kritéria byla stanovena pro získání podpory v grantovém řízení?** Program MATRA/KAP měl pro organizace a získání podpory nastavená tato obecná kritéria.

- Projekty musí být v souladu s cíly/cílem tohoto programu
- Projekty musí být založeny na domácí české iniciativě
- Cílová skupina musí být jasně definována a aktivně se podílet na realizaci projektu
- Cílová skupina by se měla na projektu podílet finančně i jinak (práce, materiály, prostředky)
- Projekt musí být realizován v místních podmínkách
- Musí jít o projekt v malém měřítku a projekt musí být proveditelný
- Projekt musí mít nekomerční charakter

- Nesmí trvat déle než 12 měsíců
- Charitativní činnosti (potravinové dary, lékařská pomoc) jsou z programu MATRA vyloučeny (Nová 2006: 50)

V rámci výzkumu bylo cílem prozkoumat ne oficiální, zveřejněná kritéria, ale zeptat se respondentů na kritéria při posuzování projektů obecně. Kromě určitých oficiálních kritérií, které měly spíš charakter povinností vyplývajících z účasti na programu, dokázali respondenti identifikovat další kritéria, která ovlivňovala výběr projektů. Z analýzy dotazníků vyplývá, že tato kritéria nebyla pevně definována, ale souvisela s přínosem pro transformaci společnosti a často se zakládala na „selském rozumu hodnotitelů“. Z důvodu rozvojové pomoci byly nastaveny pouze určité minimální standardy jako základní plánování organizace, nebo minimální stupeň profesionality. Posuzování projektů se orientačně řídilo také určenými prioritními oblastmi, které byly určovány na Ministerstvu zahraničních věcí v Haagu.

„Pevná kritéria nebyla v podstatě jasně definována, snad s výjimkou maximální možné dotace. Předložené návrhy byly často hodnoceny s použitím selského rozumu“.

„Při posuzování jsme se ptali: Přispěje tato činnost k transformaci české společnosti? Je vůbec možné zdárně provádět aktivity v rozsahu tak, jak žádá organizace? Zajímali jsme se i o výsledky předchozích aktivit organizace, pokud možno webové stránky, výroční zprávy (hlavně finanční část), nebo také zkušenosti jiných ambasad s organizací.“

„Posuzovalo se, zda má organizace nějaké základní plánování a disponuje alespoň minimální profesionalitou a standardy práce. Podporovali se projekty, které byli nějak inovativní nebo experimentální“

Jako nejvíce problémové oblasti v souvislosti s kritérii vyhodnotili respondenti oblast nízké profesionality organizací, která se projevovala v abstraktnosti projektů, a nerealistických očekáváních organizací.

„Problémem obecně byla míra profesionality organizací, která se lišila i dle zaměření organizace. Ekologické organizace byly zpravidla více profesionální, takže můžeme předpokládat, že by měli větší šance na získání grantu, než třeba organizace pracující

s lidmi s hendikepem v té době. Nicméně, hlavním cílem byl rozvoj nevládních organizací, takže pro nás byla výzva podporovat i tyto méně rozvinuté sektory. “

„Žádosti o dotace byly někdy příliš abstraktní v souvislosti s cílem aktivity a výše požadovaných finančních prostředků byla často nerealistická.“

6.4.3 Výzkumná otázka č. 3

Cílem obsahové analýzy dokumentu: „Overzicht van organisaties in MATRA/KAP 1997 - april 2001“ (Přehled organizací v MATRA/KAP 1997 – duben 2001)⁴⁵ bylo zodpovědět **výzkumnou otázku č. 3: Jakou získali poskytovatelé podpory zkušenost s projekty podpořených organizací?** Ke každé organizaci ambasáda připsala krátké hodnocení projektu nebo samotné organizace, zkušenost, poznámku nebo reflexi. (viz Příloha č. 1)

Analýzu tohoto textu jsem prováděla v několika krocích. Nejprve jsem celý text přečetla a udělala si poznámky o předběžných kategoriích, které se v nich nejčastěji vyskytovali. Tato první kategorizace byla pouze předběžná a posloužila mi k tomu, že jsem si utvořila základní přehled, který jsem později redukovala do výsledných kategorií.

Z obsahové analýzy zkušeností nebo hodnocení organizací vyplynuly následující závěry. Ambasáda hodnotila organizace, které ji zaslali žádost o podporu a v případě podpoření, také výslednou spolupráci. Hodnocení organizací můžeme shrnout do následujících kategorií:

60,86 % -úspěšná realizace projektu, z toho:

- 30,43% úspěšná realizace projektu bez dalších poznámek,
- 12,31% úspěšná realizace projektu s pozitivní poznámkou („projekt proběhl v pořádku, organizace má dobré jméno“, „projekt proběhl v pořádku, slušná

⁴⁵ V rámci obsahové analýzy jsem zkoumala pouze organizace v letech 1997 – duben 2001. Vycházela jsem z dostupného materiálu s hodnocením organizací poskytnutého nizozemskou ambasádou, podobný materiál z jiného období nebyl k dispozici. (pozn. autorky)

organizace, závěrečná zpráva dodána“, „projekt proběhl v pořádku, paní XY je velmi profesionální, spolupracuje i s jinými organizacemi“),

- *18,11% úspěšná realizace projektu s negativní poznámkou („projekt proběhl v pořádku, ale neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu“, „projekt proběhl v pořádku, ale přesto závěrečná zpráva zaslána až po urgencích (pozdě)),*

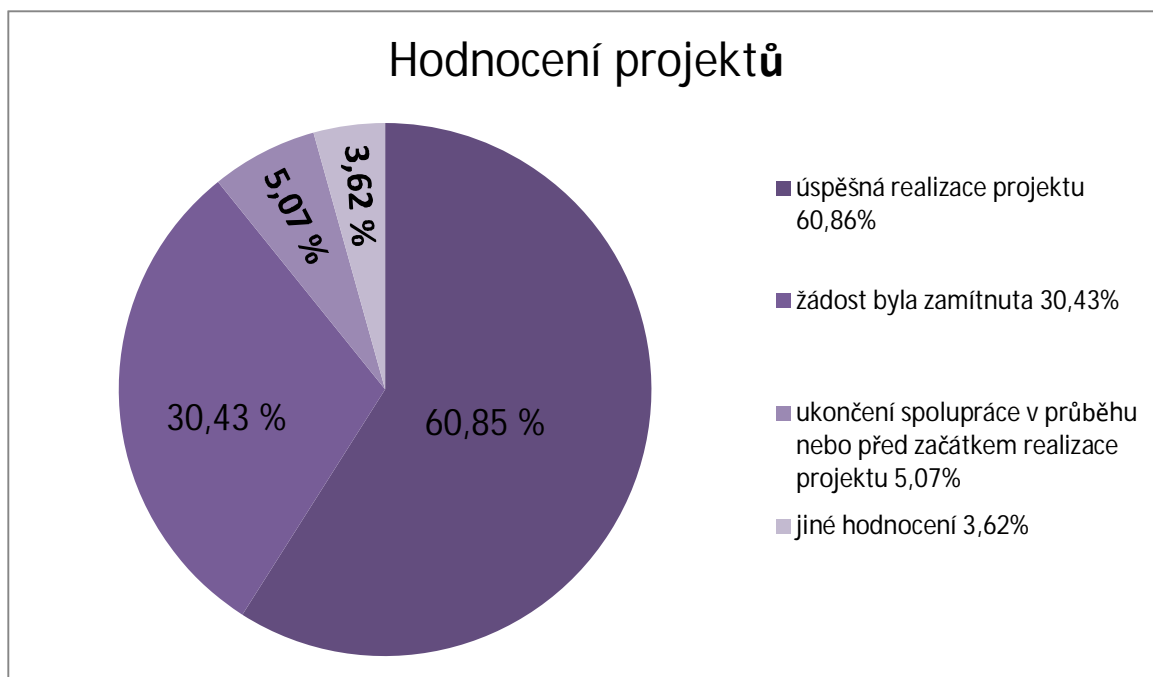
30,43% - žádost byla zamítnuta, z toho:

- *6,52% z důvodu, že projekt nesplňuje kritéria MATRA/KAP („odmítnuto, ne zcela se hodí do KAP nebo jiných fondů“),*
- *23,91% z jiných důvodů („odmítnuto, návrh byl špatně sepsán, nebudil profesionální dojem“, „odmítnuto, neměli žádné dobré argumenty“, „odmítnuto, katastrofický příběh, návrhy projektů se vzájemně prolínají, obsahují nejasnosti“, „odmítnuto, příliš ambiciózní plán“, „odmítnuto, organizace nedělá dobrý dojem“),*

5,07% ukončení spolupráce v průběhu, nebo před začátkem realizace projektu,
(„obdrželi dostatečnou finanční podporu, proto podpora KAP nebyla potřebná“, „organizace vzala projekt zpět, nakonec o podporu nežádala“, „Uzavřeno v dubnu 2001. Projekt byl v ohrožení, rozhodli se nepokračovat. Vracená dotace. Spadá pod Karlovu Univerzitu“.)

3,62% jiné hodnocení („Černá listina! Odmítnuta dvojitá platba, peníze už dostali“, „Projekt převeden pod KAP 00/022“)

Tab 6. Hodnocení projektů MATRA/KAP 1997 – duben 2001

Zdroj: vlastní výzkum

Z dotazníků pro poskytovatele vyplývá, že výsledná zkušenost s projekty podpořených organizací je založena na osobní zkušenosti a pochopení společnosti, která se nachází v transformaci.

„Navštívila jsem spoustu projektů po celé České republice. Myslím, že v té době se spousta nevládních organizací opravdu vyvíjela. Některé již profesionální byly a některé se hodně rychle učily.“

„Hlavní zkušeností s projekty podpořených organizací bylo zejména lepší pochopení společnosti, které se vše týkalo.“

Za klíčové pro dobrou spolupráci považují poskytovatelé podpory osobní kontakty a vztahy s organizacemi a jejich představiteli a aktivní zapojení podpořených organizací včetně jejich participace na evaluaci.

„Důležité byli dobré formální i neformální vztahy, které zajišťovaly zpětnou vazbu a včasné řešení problémů s projektem“

„Příklad dobré praxe? Můžu uvést příklad, kdy osoba z podpořené organizace hrála důležitou roli při vyhodnocování programu. Pomohla také organizovat setkání zaměřené na evaluaci projektů a sama pobízela přítomné představitele podpořených organizací, aby vyplnili evaluační formulář, který jim byl zaslán“.

Zkušenost poskytovatelů zahrnuje také negativní aspekty spolupráce. Největší slabinou byla otázka financí a efektivního využití poskytnutých prostředků včetně zpracování a zaslání závěrečné zprávy. Problém návratnosti a kvality závěrečné zprávy vyplývá také i z obsahové analýzy dokumentu „Overzicht van organisaties in MATRA/KAP 1997 - april 2001“

„Nedostatek odpovědnosti a nedostatek vědomí, že finanční prostředky ve formě grantu jsou poskytovány z peněz běžných daňových poplatníků. “

„Nedostatek průhlednosti, zejména v otázkách finančního výkaznictví“

„Návratnost dobře zpracovaných závěrečných zpráv“

Celkově však poskytovatelé považují program MATRA/KAP v České republice za úspěšný a vidí ho jako dobrý nástroj k podpoře občanské společnosti prostřednictvím seznámení s novinkami v oblasti technik a metod práce. Jako důležitý byl zmíněn také nízký standard pro profesionalitu organizace.

„Program MATRA/KAP hodnotím vysoce pozitivně. Ukázal se jako vynikající nástroj k posílení pozitivních bilaterálních vztahů na místní úrovni.“

„České organizace byly seznámeny s v té době pro ně neznámými technikami a metodami jako video trénink interakcí, který umožnil v sociálně ohrožených rodinách vypořádat se s problematickými situacemi“.

„ Myslím, že to byl velmi úspěšný a užitečný program. Zejména proto, že podpořené organizace museli prokázat pouze velmi nízký stupeň profesionality. Jinými slovy, bylo snadné získat podporu pro začínající organizace a dostat šanci získat zkušenosti pro růst. Tím program potenciálně přispíval k posilování občanské společnosti v České republice“.

6.4.4 Výzkumná otázka č. 4

Cílem analýzy rozhovorů s představiteli nejúspěšnějších organizací bylo zodpovězení **výzkumné otázky č. 4: Jak hodnotí příjemci pomoci - vybrané neziskové organizace projekt MATRA/KAP a v čem vidí přínos pro jejich organizaci?** Z rozhovorů s poskytovateli vyplývá, že program hodnotí vysoce pozitivně. Oceňovali jednoduchost formuláře žádosti, zaměření programu na výsledky a výstupy a celkovou flexibilitu.

„Program hodnotím pozitivně, určitě to byl velký přínos pro organizace, které žádaly o grant, žádost nebyla složitá, některé nadace mají daleko složitější žádosti.“

„Spolupráci hodnotím báječně, byly to nejlepší projekty, jaké jsme měli, protože se zajímaly o výsledky a ne o to, jestli se v jedné budget line utratilo o 3 koruny víc než mělo. Je to tedy výjimečný donor, který se zajímal o výsledky, nikoli rýpání se v nepodstatných detailech. A celkově pro ČR vidím velký přínos.“

„Kromě toho, že nás v MATŘE inspirovali, pomáhali také řešit problémy během realizace, zaměřovali se více na obsah než administrativní detaily. To nám poskytlo příležitost dělat správná rozhodnutí, založená na výsledcích, o které jsme usilovali, místo špatných rozhodnutí založených na administrativních postupech.“

Respondenti hodnotili i přínosy projektu v krátkodobém a dlouhodobém horizontu. Krátkodobý přínos vidí v realizaci aktivit, o kterých podporu žádali a z dlouhodobého hlediska zmiňují získání know-how, které využívají doteď.

„Krátkodobým přínosem projektu byla určitě aktivizace lidí z vyloučených lokalit, což byl projektový záměr. Z dlouhodobého hlediska vidím přínos v tom, že jsme se naučili pracovat s dalším systémem donátorů, než na který jsme byli zvyklí.“

„Z aktivit realizovaných v projektu MATRA vychází veškerá naše práce dosud. Přátelství navázaná v rámci MATRY a předané zkušenosti a znalosti jsou naprosto neocenitelné.“

V hodnocení toho, jestli byla podpora projektu pro organizaci zásadní, se respondenti liší. Zatímco projekt občanského sdružení CEDR byl podpořen 1x, AGORA Central Europa byla podpořena celkem 3x. Zatímco CEDR podporu projektu pro organizaci nepovažuje za zásadní, podpora a spolupráce AGORY Central Europa v rámci programu byla klíčová.

„Je rozdíl mezi projektem za 140 000Kč a projektem za třeba 10 milionů. Jde tedy o rozsah podpořených aktivit. My jsme se ale snažili udělat ten projekt kvalitně a nedělat rozdíly, každý projekt má svůj smysl a to je pro nás to nejdůležitější, proto jsme ten projekt napsali.“

„Přínos považujeme za zásadní, první projekt psal náš tehdejší ředitel Eric Berman a až když měl přislíbený grant, založil AGORU a od té doby fungujeme“

6.5 DISKUZE

Má diplomová práce se zaměřovala na pomoc a podporu, kterou poskytovalo České republice po roce 1989 Nizozemsko. Linz a Stepan (1996), které cituji v teoretické části práce, považují proces konsolidace demokracie za uzavřený až tehdy, když v zemi existují podmínky pro rozvoj občanské společnosti. Právě na tuto podmínku reaguje nizozemský program MATRA, který se zaměřuje na rozvoj společnosti v transformaci.

Výzkumná část práce analyzovala program MATRA/KAP, který Nizozemsko používá v rozvojových zemích a který je koordinován z nizozemských ambasád. Jelikož jinde údaje o programu nejsou k dispozici, zkoumala jsem pouze interní materiály, které mi k tomuto programu poskytla nizozemská ambasáda. Zkoumané období tedy nepokrývalo celé období realizace programu MATRA/KAP v České republice, nicméně se domnívám, že i ze zkoumaného období 1995 – 2000 můžeme vyčíst relevantní data. Již z první tabulky můžeme sledovat, že zájem o grant mělo každý rok více organizací. Nárůst podpořených organizací je však i přesto mírný. Z analýzy vyplynulo, že v prvních letech existence programu bylo podporováno nejvíce organizací, které se zaměřovaly na lidská práva a menšiny, rozvoj nevládních organizací a vzdělávání. Tyto oblasti se při konsolidaci

demokracie jeví jako klíčová, tudíž usuzuji a z tabulky č. 1 to také vyplývá, že zejména v prvních letech hrály tyto organizace při obnově společnosti důležitou roli. V pozdějších letech můžeme sledovat nárůst podpořených organizací i z jiných oblastí jako životní prostředí nebo informace a média.

Výzkum dále pokračoval analýzou dotazníků a rozhovorů. V první části jsem se zabývala otázkou kritérií v grantovém řízení. Jak je již popsáno v teoretické části, Nizozemsko samotné, ale také OECD, se neustále zabývá otázkou kritérií, hodnocení a efektivity pomoci.⁴⁶ Kromě jasně definovaných kritérií pro účast v grantovém řízení, do rozhodování o podpoře nebo zamítnutí, jak prokázal výzkum, vstupují ještě další faktory. Jak uváděli realizátoři programu, často se při hodnocení projektů řídili „selským rozumem“ nebo „šestým smyslem“ a od organizací očekávali pouze jisté minimum profesionality. Tento flexibilní postup považují za velice zdařilý, protože se domnívám, že nastavení pevných kritérií v období, kdy se neziskové organizace pouze formují, by mohlo mít za následek podporu pouze malé části organizací. Smyslem přitom bylo organizace podpořit právě v tomto rozvoji, i když ještě nebyly úplně profesionální. Tuto neprofesionalitu můžeme vyčíst z dat, které popisují zkušenosti ambasády s organizacemi. Z 60,86% úspěšných realizací projektu, je až 18,11% připojena negativní poznámka, která se většinou týká toho, že po skončení realizace projektu, nezaslaly organizace ambasádě závěrečnou zprávu, anebo byla tato zpráva stručná, nestrukturovaná atd.

V rámci zkoumání mne zajímaly také zkušenosti a hodnocení jak poskytovatelů, tak příjemců pomoci. Poskytovatelé hodnotili program vysoce pozitivně, program považují za vynikající nástroj k posílení pozitivních vztahů na místní úrovni, i když poukazovali na již zmíněné nedostatky absence závěrečných zpráv a jisté netransparentnosti v otázkách financování. Nicméně během celé realizace projektu byl kladen důraz na „podporu zdola“, tzv. „bottom up proces“, kdy posilování občanské společnosti bylo realizováno prostřednictvím posilování aktivit místních organizací. To potvrzuje tezi, že tento přístup je pro Nizozemsko charakteristický a odlišuje ho od ostatních dárcovských zemí, jak o tom píše Voorhoeve. (Voorhoeve, 1979 in Spitz, Muskens, Ewijk 2013: 11). Příjemci pomoci také ocenili orientaci programu na výsledky, ne na přesné dodržení byrokratických

⁴⁶ Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/understandingtheroleofevaluationindevelopmentprogrammes.htm> [cit. 1.6.2013]

předpisů. Největším přínosem však bylo předání neocenitelných zkušeností a znalostí jak od partnerských nizozemských organizací anebo přímo od koordinátorů programu MATRA/KAP a navázání a udržování přátelských kontaktů. Můžeme tedy říci, že představy o úspěšné realizaci dárců se potkali s realitou úspěšné realizace u příjemců. Jak zdůraznil Bernard Meijerman, vedoucí programu MATRA: "...úspěšný jsme tehdy, když vznikne úzký kontakt mezi nizozemskými sociálními skupinami a sociálními skupinami v zemích, kde se MATRA realizuje a pokud tento vztah přetrvává. Cílem programu je v podstatě změna mentality."⁴⁷ Poslední věta Meijermana je klíčová. Potvrzuje, že základním motivem rozvoje občanské společnosti v rozvojových zemích je změna mentality a kultury národa.

Další oblastí k diskuzi je evaluace programu. Jak jsem již zmínila v teoretické části, program MATRA je pravidelně vyhodnocován, i když vyhodnocování tohoto typu pomoci má své limity. Do procesu realizace projektů vstupují další faktory a aktéři, které je potřeba při vyhodnocování zohlednovat. Úskalím je například větší počet aktérů pomoci, tudíž nelze přímo určit konkrétní dopady jednoho programu. Dle mne dostupných informací se evaluací programu MATRA/KAP kromě mé diplomové práce zabývala Geertje Tolsma Spanjaard v rámci své stáže na nizozemské ambasádě a pak Klára Nová ve své diplomové práci: „Srovnávací analýza britského a holandského programu podpory občanské společnosti v letech 1995 – 2003.“ Za účelem evaluace a sdílení dobré praxe proběhl v roce 2003 evaluační seminář pro podpořené organizace organizován nizozemskou ambasádou.

Oblasti pro výzkum v rámci programu MATRA/KAP nejsou ani zdaleka vyčerpány a zejména průzkum s větším počtem respondentů by mohl přinést zajímavé výsledky. I když i zde existuje riziko, že výpovědi organizací budu po tak dlouhé době zkreslené, pokud se vůbec podaří zajistit nějaké validní data a respondenty. Ještě v začátcích výzkumu jsem oslovila i jiné než dvě nejúspěšnější organizace s projekty, které byly vyhodnoceny jako úspěšné a musím konstatovat, že jsem byla překvapená, že z pěti oslovených organizací, čtyři z nich ani nebyli schopné dohledat žádost a závěrečnou

⁴⁷ Vijftien jaar Matra. 2009. Bernard Meijerman. Dostupné z: http://www.prospektonline.nl/prosabl/ablak/artikelen2009/matra_dec.html [cit. 1.6.2013]

zprávu z projektu. Je možné, že tento fakt souvisí s tím, že v 90. letech neexistovala elektronická archivace projektů (většina organizací měla elektronický archiv cca. od roku 2000) a papírové verze projektu z dřívějších let se mohly ztratit, anebo nejsou součástí databázi projektů organizací. Domnívám se, že tento fakt může souviset také s postupnou profesionalizací neziskových organizací a pečlivostí, která s tím souvisí.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřovala na podporu a pomoc Nizozemska po roce 1989 při obnově občanského sektoru. Základním teoretickým rámcem pro následný výzkum byl koncept rozvojové pomoci, jeho cílů, forem se zaměřením na nizozemskou rozvojovou pomoc. Důležitou součástí teoretické části je evaluace této pomoci obecně, na kterou přímo navazuje výzkumná část práce.

Cílem výzkumu bylo zodpovědět 4 základní výzkumné otázky. První otázku o typu podpořených organizací jsem zodpověděla na základě analýzy dokumentů. Byly identifikovány podporované typy organizací v průběhu 6 let, z kterého je zřejmá preference organizací zabývajících se lidskými právy a vzděláváním v prvních třech letech, později se okruh oblastí rozšiřuje, přičemž dominantními oblastmi zůstávají lidská práva a menšiny, rozvoj nevládních organizací, vzdělávání, sociální péče a oblast životního prostředí.

Výzkumná otázka č. 2 byla zodpovězena na základě analýzy rozhovorů. K nejdůležitějším poznatkům patří fakt, že kromě obecných kritérií neexistovala v rámci hodnocení pevně stanovená kritéria, ale poskytovatelé se řídili vlastním úsudkem, přičemž základním nepodkročitelným kritériem byla alespoň základní profesionalita posuzované organizace.

Třetí otázka se zabývala zkušeností s programem, jak ze strany poskytovatelů, tak ze strany příjemců. Program byl na obou stranách hodnocen pozitivně, zdůrazněn byl význam osobních kontaktů a přenos zkušeností a vědomostí v rámci těchto vztahů. Zajímavým dokumentem, jehož analýza přispěla k odpovědi na tuto otázku, byl interní dokument ambasády s poznámkami o hodnocení nebo zkušenosti s každou organizací. Můžeme říci, že většina podpořených organizací realizovala projekt úspěšně, i když s nedostatky, které byly zaznamenány do komentáře. Jednalo se zejména o absenci závěreční zprávy projektu a jeho kvalitu.

A nakonec, výzkumná otázka č. 4 vycházela z rozhovorů s představiteli podpořených organizací a týkala se přínosů pro tyto organizace. Jednalo se o dvě nejúspěšnější organizace, AGORA Central Europa a občanské sdružení CEDR, identifikované

koordinátorkou projektu paní Kloudovou. Obě organizace potvrdily významný přínos a ocenili flexibilitu a zaměření na výsledek, místo zaměření se na administrativní procedury. Významnou roli hrály také osobní vztahy účastníků obou stran a předávání know-how.

Myslím, že se mi zvolené cíle s ohledem na omezení výzkumu podařilo naplnit. Teoretická část práce zahrnuje všechny důležité oblasti navazující a související s výzkumnou částí práce. Byla bych ráda, kdyby moje práce byla přínosem pro všechny, kteří se budou v budoucnu zabývat nizozemskou rozvojovou pomocí poskytovanou České republice po roce 1989 a aby alespoň částečně přispěla k evaluaci této, pro Českou republiku, významné pomoci.

SEZNAM LITERATURY:

- Babický, Tomáš. 2007. *Role rozvojové pomoci v zahraniční politice – srovnání přístupů hlavních světových donorů*. Magisterská diplomová práce. Brno.
- Bekkers, René. 2003. *Trust, Accreditation, and Philanthropy in the Netherlands*. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, vol. 32, no. 4, December 2003 596-615 DOI: 10.1177/0899764003258102. Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action
- Bekkers, René, Schuyt, Theo. 2008. *And who is your neighbor? Explaining denominational differences in charitable giving and volunteering in the Netherlands*. Review of religion research 2008, Volume 50 (1): pages 74-96
- Bekkers, René, Wiepking Pamala. 2011. *Testing Mechanisms for Philanthropic Behaviour*. International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing. Int. J. Nonprofit Volunt. Sect. Mark. 16: 291–297. Published online in Wiley Online Library
- Cooperating Netherlands Foundations For Central and Eastern Europe. 2003. *Annual Report 2002*. Hilversum, 1 April 2003
- Dohnalová, Marie. 2010. *Financování organizované občanské společnosti v České republice* in Skovajsa, Marek a kol. 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0
- Frič, Pavol, Goulli, Rochdi a kol. 2001. *Neziskový sektor v ČR*. Praha: EUROLEX BOHEMIA. ISBN: 80-86432-04-1
- Goll, Thomas. „*The Role of Civil Society in Transformation and Democratization in Post-Communist Europe*“ – “*Aspects of the Democratic Transition in selected Central and East European States in Comparative Perspective*”
- Halaxa, Petr. 2000. *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí*, IN Jehlička, P.; Tomeš, J.; Daněk, P. (eds.) (2000): *Stát, prostor, politika*, Pff UK, Praha.
- Hančilová, Romana. 2008. *Role NNO pomáhajících dětským pacientům českých nemocnic*. Diplomová práce.
- Hančilová, Romana. 2005. *Úzká spolupráce se zahraniční nadací jako jeden z vlivů působících na utváření rolových profilů českých nadací*. Diplomová práce.
- Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN: 80-7367-040-2
- Hendl, Jan. 2008. *Přehled statistických metod zpracování dat. Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál. ISBN: 80-7367-123-9
- Horst, van der, Han. 2005. *Dějiny Nizozemska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-487-4

- Jarošová, Petra. 2007. „*Liberalizace světového obchodu a rozvojové země: aplikace teorie komparativních výhod.*“ Magisterská diplomová práce. Brno.
- Kohlbrugge, Hebe. 2011. *Dvakrát dvě je pět. Můj nevypočitatelný život od roku 1914.* Benešov: EMAN. ISBN 978-80-86211-71-8
- Lane, David. 2005. *Participation of Civil Society in New Modes of Governance. The Case of the New EU Member States Part 1: The State of Civil Society.* Bremen: Working Papers of the Research Centre for East European Studies. ISSN: 1616-7384
- Lijphart, Arend. 1968. *The Politics of Accommodation. Pluralism and Democracy in the Netherlands.* Berkeley: University of California Press,
- Linden, van der, Rianne. 2012. *High compensation at charities: Does it influence the donations?* Thesis. Erasmus University Rotterdam, Erasmus School of Economics Rotterdam
- Linz, J. J., Stepan, A. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe.* Baltimore/London.
- Marada, Radim. 2008. *Civic Sector and Organizational Identity. Formation of Civic Identities after 1989.* Polish Sociological Review, ISSN 1231-1413
- Marková, Helena. 1996. *FUNDRAISING 96. Finanční zdroje pro neziskové organizace.* Praha: Pražské regionální centrum Asociace Brontosaura. ISBN: 80-9000189-7-1
- Ministry of Foreign Affairs. 2005. *Evaluatie van het Maatschappelijke Transformatieprogramma voor Midden- en Oost-Europa/Kleine Plaatselijke Activiteiten (MATRA/KPA). Ein onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van Matra/KPA over de periode 2001-2004.* Evaluatiegroep Overheid en Bedrijf BV
- Miles, Matthew, B. Huberman, Michael, A. 1994. *Qualitative Data Analysis. An expanded sourcebook.* Thousand Oaks: Sage Publications
- Milner, Helen V., 2006. *Why Multilateralism? Foreign Aid and Domestic Principal-Agent Problems,* in: Hawkins, Darren G., David A. Lake, Daniel L. Nielson, and Michael J. Tierney (eds.) *Delegation and Agency in International Organizations.* Cambridge: Cambridge University Press, p107-139.
- Müller, Karel, jr. 2003. *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska.* Praha: Triton. ISBN: 80-7254-387-3
- OECD, 2006. *Development Assistance Committee Peer Review 2006: The Netherlands.* Paris: OECD
- Pinter, Frances. 2001. *The Role of Foundations in the Transformation Process in Central and Eastern Europe*

Potůček, Martin. 2000. *Volba společnosti: Havel versus Klaus* In: Havel, I.M., Třeštík, D. (eds.) *Co daly naše země Evropě a lidstvu*. Praha: ELK

Pollack, Detlef, Wielgohs, Jan. 2004. *Dissent and Opposition in Communist Eastern Europe: Origins of Civil Society and Democratic Transition*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited. ISBN 0-7546-3790-5

Punch, Keith. 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-468-7

Rektořík, Jaroslav a kol. 2001. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: EKOPRESS, s.r.o. ISBN: 80-86119-41-6

Renner, Hans. 2002. *Česká republika a Nizozemsko. Tsjechie en Nederland*. Praha: Paseka.

Skovajsa, Marek a kol. 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0

Soros, George. 1997. *Soros o Sorosovi*. Brno: Nakladatelství Doplněk, edice Vísehrad. ISBN 80-85765-82-9

Siegel, Daniel, Yancey, Jenny, 1993. *The Rebirth of Civil Society: The Development of Nonprofit Sector in East Central Europe and the Role of Western Assistance*. New York: The Rockefeller Brother Fund.

Schuyt, T. N. M., Gouwenberg, B. M., Smit, J., Arichi, K., Van der Plas, M., Stal, R., et al. 2000. *De maatschappelijke positie van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). The social position of the Central Bureau on Fundraising*. Amsterdam: Free University, Department of Philanthropy.

Schuyt, Theo, Bekkers, René, Meyaard, R. 2012. *Vertrouwen in filantropie en de noodzaak van opleidingen*. Werkgroep Filantropische Studies, Vrije Universiteit Amsterdam. ISBN: 978-90-77383-00-1

Spitz, Gabi, Muskens, Roeland, van Ewijk Edith. 2013 March 4th. *The Dutch and development cooperation*. Amsterdam: NCDO (National Committee for International Cooperation and Sustainable Development)

Šiklová, Jiřina. 2000. *Filantropie v ČR a občanská společnost*. In *Soubor esejí: Filantropie v České republice a účast občanů na věcech veřejných*. V rámci programu Community Partnership Support Initiative. Jihlava: EKON. 93s.

Šilhánová, Hana a kol. 1996. *Civil Society Development Foundation. Basic Information about the Non-Profit Sector in the Czech Republic*. Prague: Civil Society Development Foundation

Šťastná, Jaroslava. 2000. *Předmluva*. In *Soubor esejí: Filantropie v České republice a účast občanů na věcech veřejných*. V rámci programu Community Partnership Support Initiative. Jihlava: EKON. 93s.

Tomeš, Igor. 2001. *Sociální politika – teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub. 262s. ISBN: 80-86484-00-9

Wal, Marieke, Schulz, Martin, Puma, Danielle, Lem, Marjolein. 2005. *Maatschappelijke Transformatie Langs Wegen Van Geleidelijkheid. Samenvattend Rapport Van Het Evaluatieonderzoek Naar MATRA Projecten Programma (MPP) & MATRA Kleine Ambassadeprojecten (KAP) 1999 – 2003*. Utrecht

Internetové zdroje:

Agora Central Europa. [online]. Dostupné z: <http://www.agora-ce.cz/>

Bernard Meijerman, interview by René Does a Greetje van der Werf [online] http://www.prospekt-online.nl/prosabl/ablak/artikelen2009/matra_dec.html [cit. 2013-6-1]

The Borgen Project. Foreign Aid. [online]. Dostupné z: <http://borgenproject.org/foreign-aid> [cit. 2013-6-1]

CEDR občanské sdružení [online] Dostupné z: http://os-cedr.cz/o_cedru

Center for Global Development. [online]. Dostupné z: <http://www.cgdev.org/publication/net-aid-transfers-data-set-1960%E2%80%932011> [cit. 2013-6-1]

Forum dárců. Nadační investiční fond. [online]. Dostupné z: <http://www.donorsforum.cz/nadace-a-fondy/nadacni-investicni-fond.htm> [cit. 2013-6-1]

Government of the Netherlands. Development Cooperation. [online]. Dostupné z: <http://www.government.nl/issues/development-cooperation/partners-in-development> [cit. 2013-6-1]

Government of the Netherlands. New focus of dutch development policy. [online]. Dostupné z: <http://www.government.nl/files/documents-and-publications/parliamentary-documents/2012/01/12/new-focus-of-dutch-development-policy/new-focus-of-dutch-development-policy.pdf> [cit. 2013-6-1]

Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts. [online]. Dostupné z: http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf [cit. 2013-6-1]

Informační servis pro NNO. [online]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/van-der-horst_dasa.pdf [cit. 2013-6-1]

Milieukontakt International. [online]. Dostupné z: http://milieukontakt.net/en/?page_id=4 [cit. 2013-6-1]

Ministry of Foreign Affairs. 2009. *MATRA modernised*. The Hague: Southeast and Eastern Europe and Matra Programme Department, Ministry of Foreign Affairs. [online].

Dostupné

z:http://www.minbuza.nl/binaries/content/assets/minbuza/en/import/en/key_topics/matra_programme/matra-programme-modernised [cit. 2013-6-1]

OECD. DAC Member countries. [online]. Dostupné z:

<http://www.oecd.org/dac/dacmembercountries.htm#members>. [cit.2013-5-29]

Šiklová, Jiřina. Rozhovor. Amnesty International. Hradec Králové. [online]. Dostupné z:
<http://aihradec.webnode.cz/> [cit. 2013-6-1]

Wagner, C., & Wheeler, L. 1969. *Model, need, and cost effects in helping behaviour*. Journal of Personality and Social Psychology, 12, 2, 111-116. [online]. Dostupné z:
<http://dx.doi.org/10.1037/h0027569> [cit. 2013-6-1]

Wilde Ganzen. Over Wilde Ganzen. [online]. Dostupné z:

<http://www.wildeganzen.nl/over-wilde-ganzen/english/> [cit. 2013-6-1]

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Tab 1. Index důvěry v charitativní organizace v Nizozemsku

Tab 2. Vývoj Nizozemské oficiální rozvojové pomoci (ODA) ve srovnání s ostatními zeměmi Výboru pro rozvoj pomoci (DAC)

Tab 3. Přehled podpořených a nepodpořených žádostí o grant

Tab 4. Rozdělení podpořených organizací dle transformačních oblastí

Tab 5. Celkový přehled podpořených organizací dle transformačních oblastí

Tab 6. Hodnocení projektů MATRA/KAP 1997 – duben 2001

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Overzicht van organisaties in MATRA/KAP 1997 - april 2001 (Přehled organizací v MATRA/KAP 1997 – duben 2001)

Příloha č. 2: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1995

Příloha č. 3: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1996

Příloha č. 4: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1997

Příloha č. 5: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1998

Příloha č. 6: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1999

Příloha č. 7: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 2000

Příloha č. 1: Overzicht van organisaties in MATRA/KAP 1997 - april 2001 (Přehled organizací v MATRA/KAP 1997 – duben 2001)

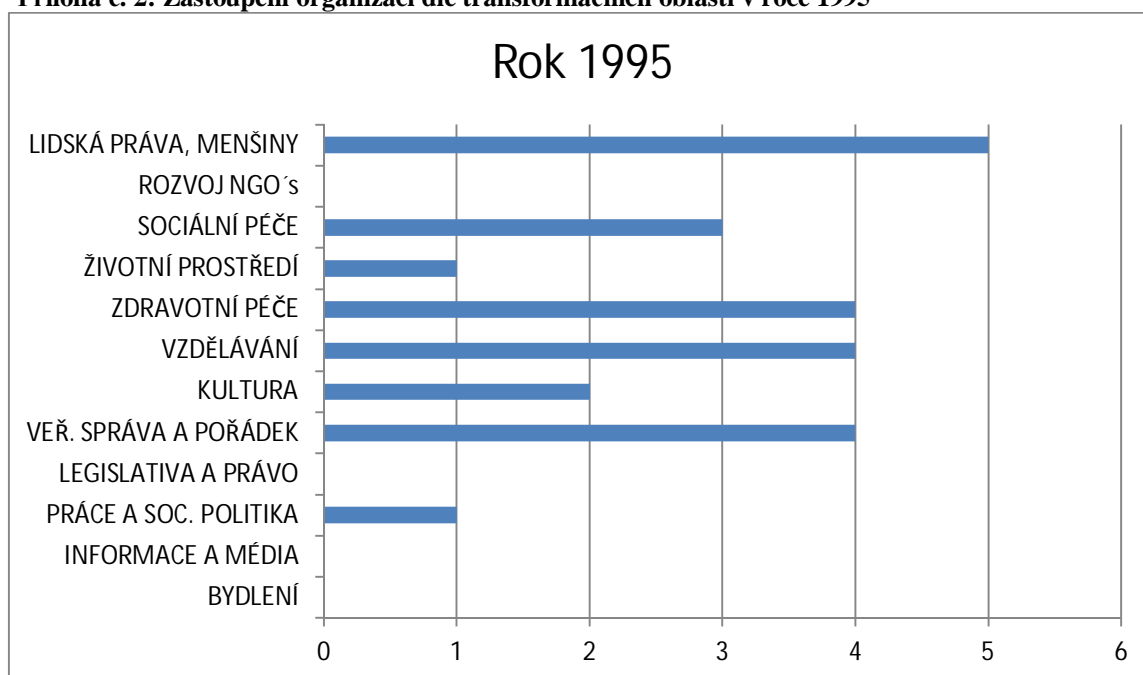
Oversicht van organisaties in MATRA 1997 – april 2001 Souhrnný přehled organizací MATRA 1997 – duben 2001
Projekt proběhnul v pořádku, ale neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu.
Nezkušená organizace, požádali o pomoc nizozemského partnera, ale nedodali návrh projektu, odmítnuto.
Uzavřeno. Projekt vypadal neudržitelně.
Projekt proběhnul v pořádku. Jedná se o univerzitní orgán
Odmítnut. Příliš nejistoty kolem financování.
Neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu
Projekt proběhnul v pořádku
Ještě žádná závěrečná zpráva. Bylo zažádáno o zaslání závěrečné zprávy anebo vrácení dotace.
Projekt proběhnul v pořádku
Odmítnut. Demagogický a naivní.
Projekt proběhnul v pořádku. Dobrá organizace, spolupracuje s ministerstvem a jinými organizacemi.
Projekt proběhnul v pořádku
Projekt proběhnul v pořádku. Kvalitní.
Odmítnut, známá organizace, ale nekvalitní projekt.
Projekt proběhnul v pořádku
Uzavřeno v dubnu 2001. Projekt byl v ohrožení, rozhodli se nepokračovat. Vrácená dotace. Spadá pod Karlovu Univerzitu.
Viz. MATRA/KAP 99/038
Projekt proběhnul v pořádku, dávají přednost němčině, dobře známá organizace
Projekt proběhnul v pořádku
Projekt proběhnul v pořádku. Ale příliš málo strukturovaná a příliš stručná závěrečná zpráva.
Neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu i přes žádosti
Závěrečná zpráva k dispozici ve složce
Projekt proběhnul v pořádku, organizace je dobře známá
Odmítnuto, třetí žádost během roku, předměty projektů se překrývají s jinými projekty
Odmítnuto, neobdrželi jsme žádné bližší informace.
V roce 1997 pochybnosti o existenci NGO, ve složce jsou podrobnější informace. Projekt zanikl.
Odmítnuto, návrhy se vzájemně proplétají, opakované žádosti, problémy s komunikací
Projekt proběhl v pořádku. Dobře uspořádaná organizace.
Velvyslanec se osobně angažoval, nejasnosti kolem závěreční zprávy, která byla schválena, ale byla příliš stručná.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhnul v pořádku.

Odmítnuto, ne zcela se hodí do programu KAP.
Projekt proběhl v pořádku, dobré jméno organizace.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, ne zcela se hodí do KAP nebo jiných fondů.
Nezpracovaná žádost, informace o organizaci ve složce.
Projekt proběhl v pořádku.
Neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu.
Neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu.
Odmítnuto, škola má finanční problémy, je podezření, že přes dotace se financovala jiná organizace v Kolíně.
Projekt proběhnul v pořádku.
Odmítnuto, zaměřeno příliš na lidi s vysokým profilem.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, špatný projekt
Odmítnuto, nepasuje do KAP, organizace je dobře zapsaná, ale korespondence s XY je nejasná.
Komunikační problémy s XY, čekáme na závěrečnou zprávu, projekt byl ukončen v dubnu 2001.
Projekt proběhl v pořádku.
Schváleno.
Odmítnuto.
Žádost ležela dlouho bez odezvy, avšak dobrý pozitivní dojem. Důvody proč organizace projekt ukončila, jsou nejasné.
Projekt proběhl v pořádku. Závěrečná zpráva příliš stručná.
Projekt proběhl v pořádku. Organizace je dobře známá.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Zamítnuto, nedůvěra v projekt. Organizace je dobře známá, ale projekt není dobrý.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku. Organizace je dobře známá.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku. Organizace je dobře známá.
Odmítnuto, zcela nespĺňuje kritéria KAP.
Projekt proběhl v pořádku. Paní XY je velmi profesionální, spojena také s organizacemi XY a XY.
Odmítnuto, nespĺdává do KAP, příliš málo obsahu.
Žádná závěrečná zpráva.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku. Profesionální.
Odmítnuto, žádné doplňující informace jsme neobdrželi.
Projekt proběhnul v pořádku, ale neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu.
Černá listina! Odmítnuta dvojitá platba, peníze už dostali.

Projekt proběhl v pořádku. Hodně doplňujících informací.
Odmítnuto, návrh byl špatně sepsán, nebudil profesionální dojem.
Duben 2001, odmítli zpátky vrátit podporu.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, neměli žádné dobré argumenty.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku. Ale přesto závěrečná zpráva zaslána po urgencích (pozdě), zpětné financování.
Projekt proběhl v pořádku. Dobrá pověst organizace.
Odmítnuto, nezpracovaný projekt.
Organizace vzala projekt zpět, nakonec o podporu nežádala.
Viz. 99012
Odmítnuto, podniká, OSVČ.
Projekt proběhl v pořádku.
Dobře vložené peníze, avšak i přes urgence nedoručili závěrečnou zprávu.
Odmítnuto.
Uzavřeno bez závěrečné zprávy.
Každoroční festival v psychiatrické léčebně Bohnice, profesionální.
Odmítnuto, nesplňuje kritéria KAP.
Projekt proběhl v pořádku, doplňující informace o organizaci ve složce.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku. Organizace je dobře známá.
Obdrželi dostatečnou finanční podporu, proto podpora KAP nebyla potřebná. Dobře známá organizace
Odmítnuto, návrh projektu byl špatně vypracován, nesplňuje kritéria KAP.
Obdržena pouze obecná výroční zpráva, žádná závěrečná zpráva. Odpovědi na doplňující otázky nikdy nepřišly.
Projekt proběhl v pořádku. Důvěryhodná organizace.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Pani XY hodně tlačí, ale přesto je s organizací pomalé vyjednávání
Pani XY hodně tlačí, ale přesto je s organizací pomalé vyjednávání
Projekt proběhl v pořádku. Slušná organizace, závěrečná zpráva dodána.
Dobré zkušenosti, přesto žádná závěrečná zpráva.
Odmítnuto, žádají třetí rok za sebou, velvyslanec je v čestné radě.
Odmítnuto.
Projekt proběhnul v pořádku, ale žádná závěrečná zpráva, viz také 99/031
Projekt proběhnul v pořádku, ale neobdrželi jsme žádnou závěrečnou zprávu.
Odmítnuto.
Odmítnuto, katastrofický příběh, návrhy projektu se vzájemně prolínají, obsahuje nejasnosti.
Projekt proběhl v pořádku.
Ve složce jsou doplňující informace. Žádná závěrečná zpráva.
Odmítnuto, střety zájmů mezi členy parlamentu, MFČR, také KHF a CIVILIA varovaly před touto organizací.
Odmítnuto, málo profesionální.

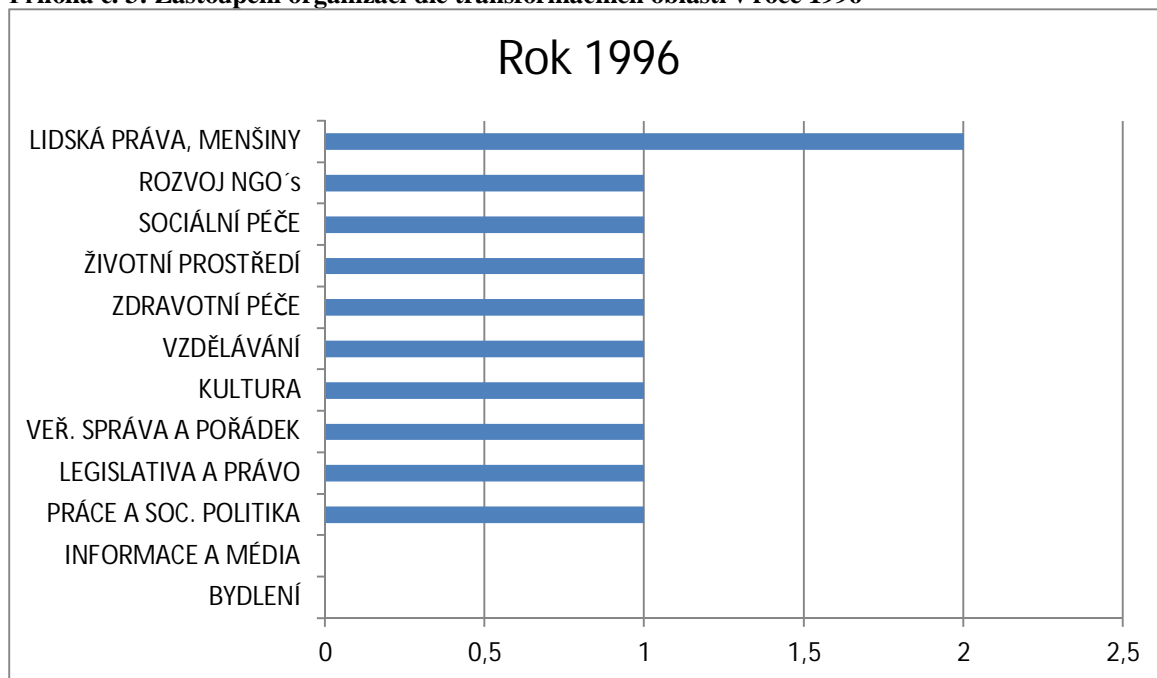
Odmítnuto, příliš stručný návrh, doplňující informace jsme neobdrželi.
Zpožděno, duben 01 a ještě jsme neobdrželi žádnou závěrečnou zprávu.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, málo strukturované, stručné, organizace dobře zapsána u jiných dárců (např. KHF)
Odmítnuto, za projekt lobovala paní XY, závažné komunikační problémy, neprofesionální.
Organizace je známá, úspěšný projekt, hodně informací.
Odmítnuto.
Odmítnuto, příliš ambiciózní plán.
Odmítnuto, málo strukturované
Odmítnuto, organizace nedělá dobrý dojem.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt převeden pod KAP 00/022
Mezinárodní organizace registrovaná v Holandsku, dobře známa organizace, projekt nakonec odložen.
Odmítnuto, nesplňuje kritéria KAP.
Projekt proběhl v pořádku, zpětné financování.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, příliš málo strukturované a zaměřené interně.
Odmítnuto, zdržení kvůli nedorozumění.
Odmítnuto z důvodu nedorozumění.
Projekt proběhl v pořádku.
Projekt proběhl v pořádku.
Odmítnuto, nesplňuje kritéria KAP.

Příloha č. 2: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1995

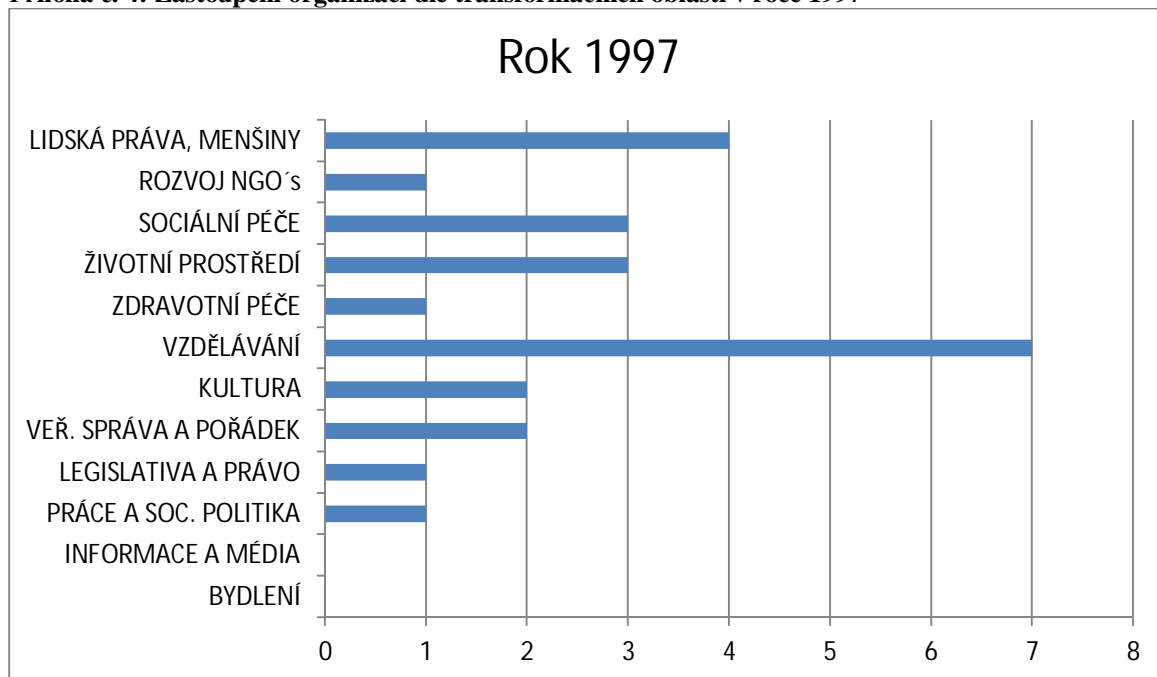
Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 3: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1996

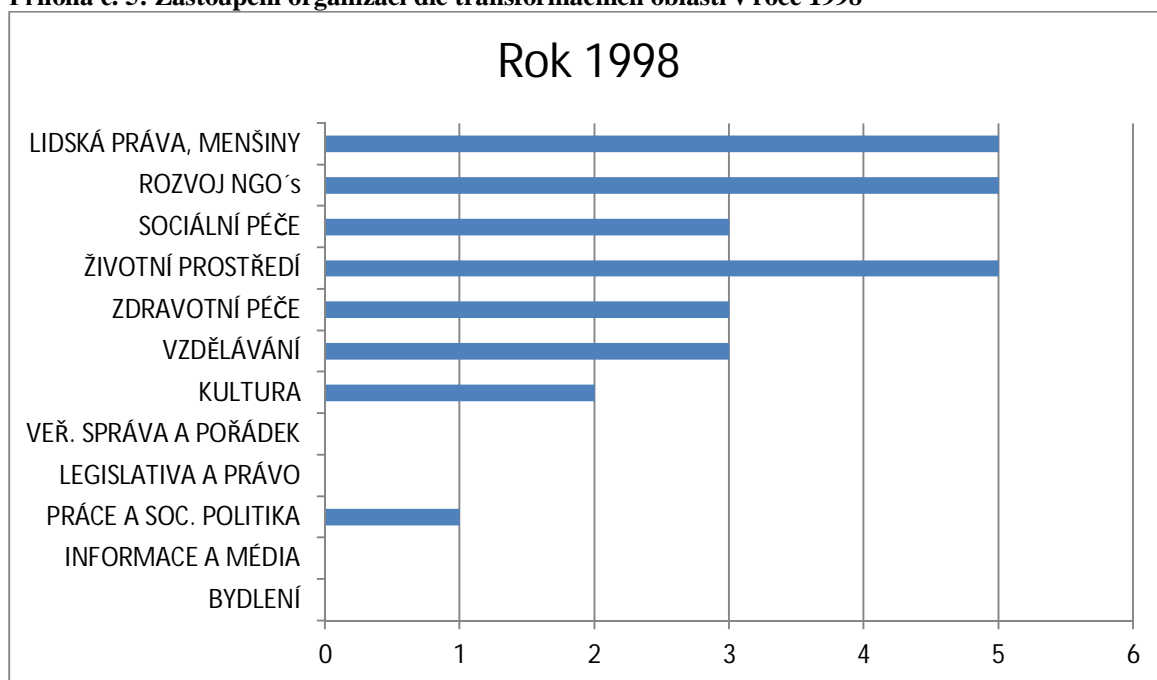
Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 4: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1997

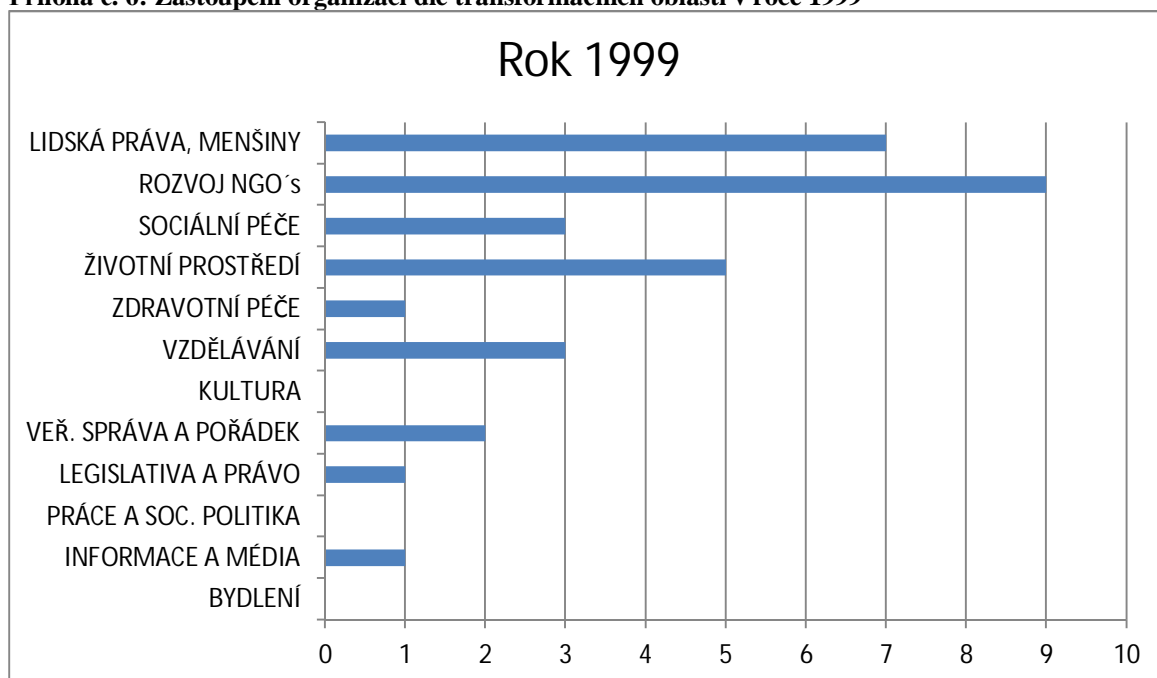
Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 5: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1998

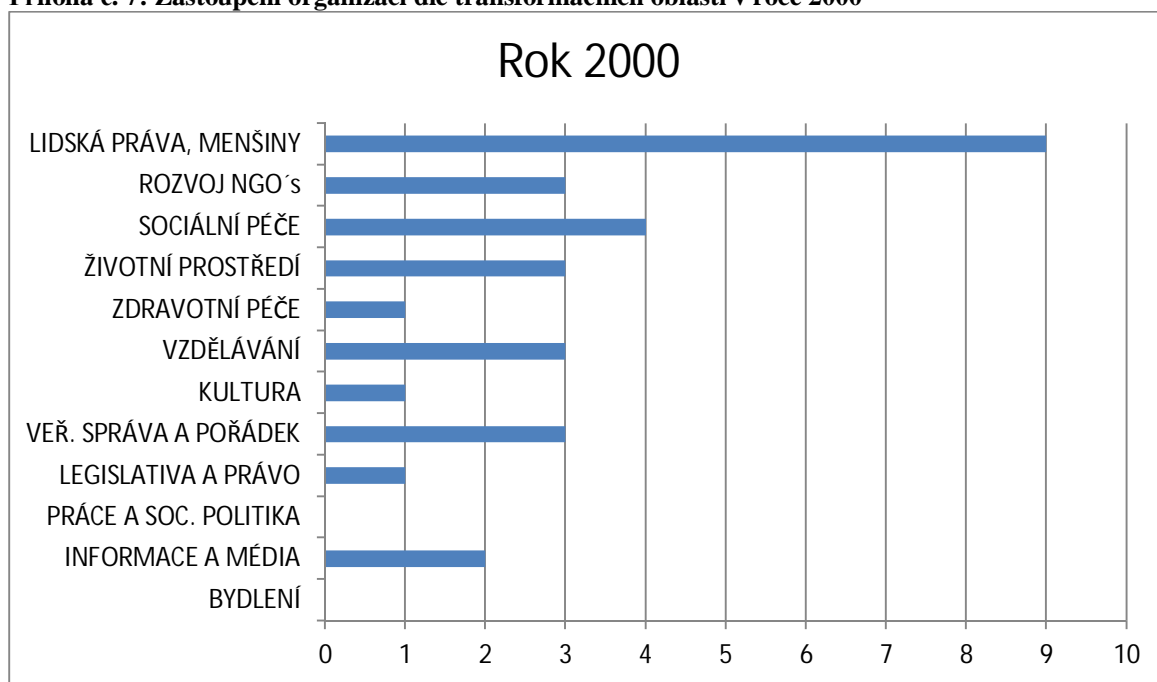
Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 6: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 1999

Zdroj: vlastní výzkum

Příloha č. 7: Zastoupení organizací dle transformačních oblastí v roce 2000

Zdroj: vlastní výzkum

SEZNAM ZKRATEK

- CNF** - Cooperating Netherlands Foundations - Spolupracující nizozemské nadace
- DAC** – Development Assistance Committee - Výbor pro rozvojovou pomoc při OECD
- HDP** – hrubý domácí produkt
- IOB** – Policy and Operations Evaluation Department - oddělení politiky a hodnocení operací
- MATRA** – Maatschappelijke Transformatie – program společenské transformace
- MATRA/KAP** – Maatschappelijke Transformatie/Kleine Ambassade Projecten - program společenské transformace – malé projekty velvyslanectví
- MPP** – Matra Project Programme – program MATRA projektů
- NIF** – Národní Investiční Fond
- NLG** – nizozemský gulden
- ODA** – Official Development Assistance – oficiální rozvojová pomoc
- OECD** – Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
- OSN** – Organizace spojených národů
- USA** – Spojené státy americké
- USD** – americký dolar
- YMCA** – Young Men´s Christian Association - křesťanské sdružení mladých lidí

O AUTOROVI:

Mgr. Hana Jamrichová, narozena 23. 2. 1985, vystudovala v letech 2005 – 2008 Sociální práci a sociální politiku na FF UK v Praze. Poté pokračovala v letech 2008- 2011 v magisterském studiu Sociální práce a sociální politiky na FF UK a zároveň studovala v magisterském programu Studia občanského sektoru na FHS UK. Během studia pracovala dva roky v občanském sdružení Dílny tvořivosti jako administrativní podpora projektů. V současnosti pracuje na Ministerstvu práce a sociálních věcí České Republiky.

